

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM. — NO. 42. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1923. OKTÓBER 19.

VASARNAP
MAGAZINE SECTION

A "SZABADSÁG" szépirodalmi melléklete.

Editor: COL. ANDREW CSENA, szerkesztő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road

Edited and published:

1923 OKTÓBER 19

A MEGBIZHATÓSÁG

egyike azoknak az erényeknek, amelyekről sokszor hallunk, amelyeknek a fontosságát sok ember hangoztatja, viszont — sajnos — nincs elegendő ember, aki ezt az erényt annak rendje-módja szerint gyakorolja. A megbizhatóság fontos tényező a társadalmi, a gazdasági és a kulturális életben egyaránt.

Miért van az, hogy sok ember azért nem boldogul, mert nem tud bizalmat kelteni magáról? Hiába, megbizhatóságot és a bizalomkeltést nem lehet megszerezni. Annak spontánnak, közvetlennek, őszintének kell lennie, hogy hasson.

Fentebb említettük, hogy a megbizhatóság fontos a társadalmi érintkezésben. De mennyire. Akiben nem bízunk meg, azzal szemben nem tudunk igazán, megalkuvás nélkül barátságosak lenni. Akiben nem bízunk meg, azzal szemben mindig az az érzésünk, hogy visszaél a szavunkkal és a lelkünkkel. Akiben nem bízunk meg, az hangozthatja a jelenléteünkben, hogy a barátunk, de hogy csakugyan a barátunk-e, azt méltán kétségbe vonjuk.

Nincsen becsületes, egészséges társadalmi érintkezés megbizhatóság nélkül.

És hogyan állunk a megbizhatósággal gazdasági kérdésekben? Vajjon hitelt adunk-e a kereskedő kijelentésének, ha nem bízunk meg benne? Vajjon elhiszük-e az ügynök dicséretét a portékájáról, ha nem bízunk meg benne? Vajjon elképzelhető-e kívánatos, szükséges és egészséges gazdasági reláció a megbizhatóság tényezőjének érvényesítése nélkül?

Aligha. S nyugodtan megállapíthatjuk azt, hogy nincsen egészséges, becsületes, normális gazdasági élet megbizhatóság nélkül.

És hogyan állunk a megbizhatósággal a kulturális relációban? A gondolatok és érzések kicserélésében? Nyilvánvaló, hogy a megbizhatóság érzése nélkül nem lehetnek kulturális relációk. Ha mi nem bízunk a művészet, az író, az alkotó őszinteségében, ha feltételezzük róla, hogy a szép kedvéért vagy a látszólagos igazság kedvéért hazudik, akkor elismerhetjük ugyan róla, hogy tehetséges, ügyes, talpraesett, de a lelkünket nem szolgálhatjuk át neki. És méltán. Mert ha az alkotó nem megbizható, akkor hogyan váltsunk ki bennünk bizalmat a mondanivalója iránt?

A megbizhatóság csakugyan egyike a legfontosabb emberi és társadalmi tényezőnek. Az igazán őszinte lélek azonnal meg tudja állapítani valakiről, hogy megbizható-e vagy sem. Meg tudja állapítani, hogy őszinte-e vagy sem, ami elvégre a megbizhatóság feltétele.

Azért, ha barátára teszünk szert s megbizhatónak nyilatkozik, becsüljük meg. Ha üzletemberrel ismerkedünk meg, a kiről meggyőződhetünk, hogy portékájára vonatkozó dicsérete megbizható, becsüljük meg.

A megbizhatóság egyik alapköve társadalmi életünknek, általában az élet berendezésének. Jaj annak a társadalomnak, amelyben a hazugság érvényesül, a melyben a szervezett hazugság az irányító erő. Jaj annak az embernek, aki már csak úgy tud boldogulni, hogy mindenkit megtéveszt és mégis megbizhatónak akar látszani.

A hazug, a kétszínű emberek szeretik azt hangoztatni, hogy a megbizhatóság fölösleges és be nem vált feltétele a sikernek, az érvényesülésnek. Önmagukat csapják be, amikor ezt mondják, mert már nem tudnak megbizhatóak lenni.

Higyük a megbizhatóságban, mint erényben, hogy saját magunkkal szemben ne veszítsük el a bizalmat.

Keresztény Gondolatok

A Vasárnap számára írja: FATHER CSAKTORNyai LASZLO.

A MINT az élet mozgás, ép úgy a társadalom élete a tevékenység, a mely az egyedek munkájának együttes eredménye.

A munka tehát földi életünk el nem hanyagolható erőssége.

Hogy a munka szükségességét, annak értékét, minőségét, különféle feladatait a legigazságosabb alapon, össze kell egyeztetnünk azt a két, szélsőségesnek látszó felfogást, amellyel életünkben eddig a munka lényegéről már valószínűleg találkozhattunk.

Hallottuk, hogy a munka, a nehéz, keménykeresés, fizdságot kikényszerít és el nem hagyható munka az emberiség számára BONTETÉSOL adatot. Ezt tudomásul kell vennünk, hiszen az emberiség bölcsőjénél ez az ige hangzott el: Arcod verjétekévé egyed kenyeredet.

De az emberiség lázasan dolgozik a mindennapi kenyér után. Tülekeds minden oldalán; harc a megélhetésért. Ki tisztességes uton, bár kemény munkával, ki pedig tisztességtelen eszközökkel. És a szülő ige: A ki nem dolgozik, ne is egyék — könyörtelen igazságszággal kényszerít mindenkit megfelelő foglalkozás után, hogy éhen ne haljon. A gyermek szájának éhsége strázsát csak kenyérről lehet elcsittítani. A mindentermő föld, bár Isten teremtő erejével, de emberi kezek munkájára, nyílik csak meg; s ha csak a kezek nem dolgoznak, a legtermőbb földből is csalános ugar lesz.

De a büntetést a kereszténység imává változtatta, mint legelsőbb-rangú emberi erények egyikét. Krisztus pecsételte meg, hogy minden tisztességes célból vett munka imádság, ha azt a céllal végezzük, amelyben egyetlennel szemben igen magasrangú alázat nyilatkozik meg. Azóta kendenek megváltozni az évek és a közmódszokok. Létrejön a KOTELESSAGTELJESITÉS NEMES BECSULETE. Az átvett kötelező büntetés megszűnik a kereszténység felmagasztosító erejében és minden munka átteljesülve emberi értékévé kincsháza lett. A kultúra nem a robusztus, hatalmas fölényű maradványokban jelentkezik — bár e nagy monumentumok megmaradtak az utókornak nagy intőjelem — hanem a kicsiszolt finomságokban az emberi lángész, a szellem hatalmas uttérése ragyog minden végzett művön.

A rabcsalók felszabadítottának, mert a munka nem állást tevékenység többé, s akik ezt a lemezést, de immár felmagasztosított munkát végezték, az egész világ előtt is a legjobban megérdemelt szabadságot vihették ki maguknak a kereszténység behízyonított érveinek segítségével.

Az iskolák, a nevelési intézmények azóta könyvben szünek, hogy a munka nemcsak a foglalkozás a test és lélek egészségé. A hűség, a renghőség az üdög párnája, amelynek egyideig azást puháságt elviselhetetlenné teszi egyhamar az unottság, a megsem javítható bűntetés.

De hovatöbbé mindebben előtérbe jön az az életfelfogás, hogy csak annak a főnek tudunk igazán örülni, ami a saját magunk munkájának gyümölcse. Ezt a teremtő Isten igazította így, hogy elviselhetővé tegye ránk rótt dolgainkat, hogy itt ne ragadjunk a földön meg nem érdemelt jó dolgok között. Új erőre kap a munka ebben az új megvilágításban, és létrejön az ambíció, az ideálismas legemesebb hajtása; a törekvés, a munka hátráltalan szeretete; a dolgozni vágyás, hogy annak értékét élvezhessük. Az igazán dolgozó emberben azután kialakul a megbecsülés; saját maga értékeivel szemben — és ezt hívják ahhoz "hűséggel" megnevezni, de megbecsülés minden mások munkájának is. És létre jó a becsület, a mely nem hitvány alacsonyodás, hanem világtudatos nyíltság, de a mindenkor helyt állás, az erkölcsi leg kötelező jöhrnév megőrzés. Létrejön a társadalmi rend, amely nem a rendőrség kitérő csatáit és sokszor csak látszólagos eredményes rendszámlák, hanem a hűtlenességből származó ellenállás megállítás, hogy mindannyiunknak kivétel nélkül legyen van az élet megfélelvesztettség munkája után tisztességesen felváltott érvényesítés, amely a családi szentély boldog szánárvényesítés, a családi tühély, a mindennapi szűkséglet és a végzett munka után megérdemelt pihenésnek szent meg utját.

Az emberiség felszabadult energiáinak uttérése mellett egyenes arányban növekedett a kultúra értéke munkásságtól érvényesítés is a tébóra, de csakis azért, mert a munka élet valódi foglalkozás tövésen, néha rosszatkaratlag is értelmes. Ezt a szeméremtelen fondulattól is két lépés siettek gonoszlelkű emberek a saját hasznukra felhasználni. A fizikai és szellemi munka hárs élet vertek, amelyből akhöz szennyezőlenség hárult a társadalomra, hogy hárszt még ma sincs elég idő, hogy teljes mértékben megértsük. És a seb még erjed; teljes hűtlenés csakis a kereszténységnek a munkáról felvett tiszta nemes felfogásának minden vonalon való érvényesítése akadályozhatja csak meg.

Goethe Gondolatai

A legnagyobb halgság, hogy mindenki azt hiszi, hűsölnie kell azt, amit tudni vélték az emberek.

A természet erői azonos vagy legalább hasonló hatáshat különböző módon váltanak ki.

Aki tagadni akarja, hogy a természet isteni szerv, az tagadja már mindejt minden kinyilatkoztatást.

Erdőben szellemek hibája, hogy elmékedéseikben a különböző dolgoktól mindjárt az általánosághoz térnek át; pedig az általánosságot csak az őszinteségekben lehet keresni.

Empirikus rajongókkal találkozunk, akik, habár jogsosan, oly elragadtatással fogadják becses új munkáikat, mintha azok kivül soha senki a földön remeket nem alkotott volna.

Az izléssel kifejezésre juttatott képtelenség visszatevészt és esodálattal ébreszt.

Ha megöregszünk, tudatosan meg kell állanunk egy bizonyos fokozat

TULJUTOTTUNK

azon a korszakon, amely veszedelmes do-lognak, sőt talán az erkölestelenség for-rásának tekintette a fürdőkádat. A für-dőkád épp úgy hozzátartozik házi beren-dezésünkhöz, mint az ágy és az asztal. Nem látunk többé veszedelmet benne és a testi megtisztulás e napi és állandó forrásai teljes mértékig birják rokon-szenvünket és bizalmunkat.

A fürdőkád diadala a tisztálkodás re-naissanceát jelenti. A rendszeres és ala-pos tisztálkodás lehetőségétől, a fürdőkádtól való idegenkedés a középkor élet-tagadó világeszméletének egyik sötét és szomorú eredménye volt s a középkor e csökevényes korlátaiból az orvosi tudomá-nyok úgy szabadították ki a testet, mint valamikor a fizika és a csillagászat szellemét, az érzést és a gondolkodást.

Az új kor, amely sok tekintetben merő visszahatása volt a középkornak, újból megtanította az embereket arra, hogy nem szégyen élni, hogy az életnek, az élet élvezeteinek örülni is szabad. A természettudomá-nyok kiindulásuk kezdetén való-lóban a természethez való visz-szatérést jelentették, a természetes életmódnak folytatását, a mely a görög-római kultúra összeomlása után fokozatosan elsorvadt és helyet adott a húst gyűlölő aszketizmusnak.

Mégis az orvosi tudomá-nyokra hárult végül is a fel-adat, hogy a test kultuszát új-ból felelevenítse, hogy a test ápolását az élet egyik céljául tűzze ki. Az orvosi tudományok keltették fel az érdeklődést a tisztálkodás mai tökéletesebb foka iránt és azok hangsúlyoz-ták újra először a tisztálkodás életfenntartó fontosságát.

De az ut a mai természetes adottságokig, a fürdőkádig, a nyílvánosság furdökig nem volt si-ma és akadály nélkül való. Hisz még makukban az orvosi tudományokban is hosszú küz-delem folyt, amíg az orvosi tisztaságnak, a dezinficiálás-nak, az aseptisnek és az anti-septisnek elvei diadalra jutot-tak.

Mégis, ahogy a magyar Semmelweiss és angol Lord Lister feltörték az utat az or-voisi tisztaság felé, a tudomány figyelme egyre növekvő erővel fordult az általános tisztálko-dás elveinek érvényesítése felé.

Alapos és mélyreható bonc-tani és mikroszkópiai, vegytani és élettani kutatások vezettek el bennünket azokhoz a fogal-makhoz, amelyeket ma a bőr-ről, a bőr ápolásáról alkotunk. A tudomány kimutatta, hogy a bőr nem csupán takarója a testnek, nem merőben élő pán-cél, amely a belső nemesebb szerveket védi, hanem tevékeny szerv, sőt egészében a szervek egyik legfonto-sabbika. Kiderült, hogy a bőr jelenté-keny szerepet játszik a lélegzésben, a méréganyagok kiválasztásában és a szervezettel életfenntartó hőszabályozásában. Csak természetes így, hogy a bőr tisztán tartása, a bőr ápolása az egészséges élet egyik alapfeltétele.

Az elhanyagolt bőr, a tudomány mai állása szerint, semmiképen sem jelent ki-sebb veszedelmet a szervezetre, mint, mondjuk az elhanyagolt emésztés, vagy lélegzés.

A tisztálkodást és a bőr ápolását nem "luxusnak" kell tekinteni, vagy "világi hűségnek", hanem épp olyan életszük-ségletnek, mint a tiszta ételt, a napfényt és a tiszta levegőt.

K
M
Az
lönö
dekj
ról
ame
törz

piszkav
helyes-
Ezek
ujabbán
ban, j
latkedy
éppen
javasla
hogy a
legtélje
A törz
gatja é
az alsó
vazni a

Angl
szetü k
pontokt
már ré
tioja, é
Legn
komoly
problém
vényja
rikában
kik az
helyes
munkát
tanítan

Akik
vüket
Több
kegyefl
halakot
Hornad
rikai t
a legé
be val
szélsősé
teljes
sát es-

Ezre
ében
kedves
talán s
keredze
Amiker
szokott
a kis-
maguké
denek
ményel
fáj, ha
mindur
falába

Dr.
kat köv
röl a k
"Élő
csakner
vezet é
lene be
Sok
lenség
nak át
addig t
A java
be a h
veltebb
forrada
Az u

AVT 3723

KEGYETLENSÉG-E ARANYHALAT MEDENCÉBEN TARTANI?

Az angol alsóház különös és rendkívül érdekesítő vitája arról az új javaslatról, amely még szigorubb törvények alapján kívánja megtiltani az állatkinzást.

HELYES dolog munkára fogni a vadállatokat?

Mi jelent kegyetlenséget az állatokkal szemben?

Ha nem helyes vörösszágig hevített piszkavassal ráijeszteni a vad oroszlánra, vajjon helyes-e horoggal átfurni a szelid hal kopolyuit?

Ezek és más hasonló kérdések vetődtek fel újabban, kimélyült erővel komoly gondolkodásban, természettudósokban, politikusokban és állatkedvelő emberbárókban. Az angol alsóház éppen ezekben a napokban vitázik egy törvényjavaslat felett, mely gondoskodni kíván arról, hogy a vadállatok szelidítését és tanítását a lehető legteljesebb szelidséggel és jóakarattal végezzék. A törvényjavaslatot maga a kormány is támogatja és minden valószínűség amellel szól, hogy az alsóház meglehetősen többséggel meg is fogja szavazni a javaslatot.

Angliában szinte természetes az ilyen természetű kérdések fölvetése és a legszigorubb szempontokból való kezelése, mert a brit szigeteken már régtől fogva tilos, például, az állatok vivisekciója, élve való boncolása.

Legutóbb azonban az Egyesült Államokban is komolyabban kezdenek foglalkozni az állatkinzás problémájával és több állam több rendbeli törvényjavaslatot készít elő ebben a tárgyban. Amerikában is egyre szaporodik azoknak a száma, akik az angolokkal együtt úgy érzik, hogy nagyon helyes dolog a vadállatokat akarataik ellenére is munkára fogni és különböző mutatványokra megtanítani.

Akik így gondolkoznak, egyik legmeglepőbb érveket az aranyhalak szomorú sorsából merítik. Több oldalról megállapították, hogy rendkívüli kegyetlenség és megbocsáthatatlan bűn élő aranyhalakat kis üvegmedencékben tartani. Dr. W. T. Hornaday, a Bronx Állatkert igazgatója, az amerikai természetrajz tudósok egyik legkiválóbbika, a legélesebben elítéli az aranyhalaknak medencékbe való bebörtönzését, bár másrészt ellenzi a szélsőséges állatbarátok álláspontját és csaknem teljes mértékben helyesli a vadállatok dolgoztatását és mutatványokra való betanítását.

Ezren és ezren tartanak aranyhalakat medencében és a gyermekek milliói gyönyörködnek e kedves és ragyogó állatok játékában, de közben talán senkinek sem jut eszébe, hogy ez a meggyökeresedett szokás helytelen és kegyetlen valami. Amikor a fény egész nap gyenge és sötétséghez szokott szemekbe süt, egészen bizonyos, hogy ezek a kis, félnél állatok nagyon kényelmetlenül érzik magukat, sőt halálfelelmek gyötörik őket. A medencék szűk méretei még csak fokozzák életkörülményeik mostohaságát s kétségtelenül nekik is fáj, ha a folytonos körben való mozgás közben minduntalan beleütik orrukat a medence üvegfalába.

Dr. Hornaday törvényjavaslatában, amely jogokat követel az állatoknak, az aranyhalak védelméről a következő záradékkal kíván gondoskodni:

“Élő halaknak üvegmedencékben való tartása csaknem mindig kegyetlenséghez és szenvedéshez vezet és ezt a szokást mindenhol törvényesen kelleni betiltani.”

Sok szentimentális angol-szász előtt a kegyetlenség csuespontjának tűnik fel, ha horgot huznak át a hal kopolyuit s azután a vergődő állatot addig tartják szárazon, amíg csak föl nem fordul. A javasolt törvények azonban még sem tiltanak be a halászatot, mert ez a brittek egyik legkedveltebb sportja s a halászati tilalom talán még forradalomra is vezetne Angliában.

Az új angol törvény értelmében azonban bizot-

ságot fognak szervezni, a mely állandóan felügyeletet fog gyakorolni az állatok trenirozásá felett. Rendes felügyelőket fognak alkalmazni és az állatszeliidítők iskoláinak mindig nyitva kell majd állniok a felügyelők előtt. Ha szelidítés közben kegyetlenkednek, vagy ha csak erkölesi megfélemlítéssel is dolgoznak, az állatszeliidítöket meg fogják büntetni és állataikat törvényes uton el fogják venni tőlük.

De még ennél is szigorubb törvényjavaslatot terjesztett elő Denver szenátor az illinoisi törvényhozásban. Ez a javaslat egyenesen megtiltja, hogy a néma állatokkal mutatványokat végeztessenek nyilvános szórakozóhelyeken.

Másrészt azért az angol törvényjavaslat szerzője, Colvin tábornok is elismerte, hogy ha javaslat törvényerőre emelkedik, úgy az oroszlanok, tigrisek, csimpánzok és más nagy állatok egészen el fognak tűnni a cirkuszokból és a mutatványos bódékából. Mert, amint, például, a javaslat egyik humorosabban hangzó szakasza mondja:

“A majmoknak kintornák hajtására való felhasználása kegyetlenség és lealázó a majmokra nézve és ezt a gyakorlatot mindenhol meg kellene szüntetni.

Az angol alsóház vitája folyamán szóba kerültek a kanári madarak, sőt még a bolhák is.

Colvin tábornok eseteket ismertetett, amikor kalitkába zárt madarakat a bűvész az ingujjába, vagy a ruhája alá rejt. Ezek a kalitkák oly kicsinyek és maga a mutatvány annyira megijeszti ezeket az apró állatokat, hogy a kanárik sulyosan szenvednek börtönük zártságában és a bűvész gyors mozdulatainak félelmetességében.

Groves szocialista képviselő szenvedélyes hangon sorakoztatta fel érveit a törvényjavaslat érdekében és leírta azokat a kegyetlenségeket, amelyekkel a bolhák betanítása jár.

“Egészen kis méretű üvegburát helyeznek el a bolhák fölé” magyarázta a képviselő — s ezt az üveget addig megitik, amíg a bolhák ugrálni kezdenek. S az ijedt ugrándozásban azután annyira összezúzzák magukat, hogy már félnek a következő ugrástól, amelyet mégis, a hő hatása alatt el kell végezniök. De vizsgálódásaim nem szorítottak csupán a bolhákra. Voltaképpen minden állatot a testi szenvedéstől való félelem útján treniroznak. Nagyon helytelen dolog elvinni gyermekeinket a cirkuszokba és a mutatványos bódékba, ahol vad állatok jelennek meg a színpadon.

Természetesen számos képviselő viszont ellenzte a javaslatot. Voltak, akik azt állították, hogy az egészen tulsok a hühö semmiért, hogy a javaslat erőpoesékölést és ezreket fosztana meg a kenyerétől s százezreket a kedvence szórakozásától. Nyilvánvaló volt azonban, hogy a javaslat ellenségei mégis csak a kisebbséget alkotják.

A szélsőséges állatbarátokkal szemben Dr. W. T. Hornaday, a Bronx Állatkert igazgatója érdekes adatokat gyűjtött össze, amelyek amellest szólnak, hogy a munka egyáltalán nem árt meg a vadállatoknak. Munkájában, amelynek “A vadállatok értelme és szokásai” a címe, Dr. Hornaday azt állítja, hogy távolról sem jelent

kegyetlenséget a vadállatok dolgoztatása. Szerintem a vadállatok élvezik a munkát és az öserdőben, vagy a pusztán sokkal keményebben kell dolgozniok a pusztá létfenntartásért.

A kiváló természetrajz tudós munkájában többek között a következőket írja a vadállatok szelidítéséről és mutatványairól:

“Először is nincsen semmiféle logika abban a feltevésben, hogy ezek az állatok, akár szelidek, akár vadak, szentebbek volnának, mint azok a férfiak, nők és gyermekek, akik tanítják őket, akik belőlük élnek. Meggyőződésem, hogy nem “kegyetlenebb dolog” egy majomnak, vagy egy kutyának a trenirozó iskolákban tanulni, vagy a színpadon játszani, mint akrobatának, vagy színésznek lenni, vagy naponta nyolc órát számmal a kézben dolgozni. Ki adta meg a legvérvérű állatoknak azt a jogot, hogy munka nélkül éljenek. Senki! Biztos vagyok abban, hogy ahány betanított medvét ismertem, egyik sem dolgozott olyan keményen az ételért és a fedelért, mint a vadonban élő testvére. Mert hogy csak a napi élelmet biztosítsa a természetben élő medvének hajnaltól késő estig keresnie, kutatnia és harcolni kell.”

“En logikátlanok és lehetetlennek tartom Jack Londonnak azt az eszméjét, hogy egyetlen vadállatot se dolgoztassanak a színpadon, vagy a mutatványos bódékban. Azok az emberek, akik ésszerűen dolgoznak sokkal boldogabbak a semmittevőknel. Felnőtt korom óta állandóan sulyosan, keményen dolgoztam s a munka csak jót tett nekem. Tudom, hogy semmi esetre sem rosszabb, vagy gonoszabb egy lónak — természetesen emberi alapon — az utca, vagy a cirkuszban megdolgoznia a táplálékért, mint a szénhordónak, a vasmunkásnak, a farmgérnek, a könyvelőnek, vagy a háziasszonynak.”

“A betanított állatok tulnyomó részét emberes férfiak és nők trenirozzák, akik a lehető legteljesebb szelidséggel bánnak állataikkal s éppen ők azok, akik a legkevésbé engednek meg, hogy valaki durván bánjék állatseregletükkel, vagy kegyetlenkedjenek vele.”

A világ állatszeliidítöi, beleértve a Ringling Circus tagjait, szakértöi vallomásukkal tanusítják, hogy a kegyetlenség semmit sem ér a tigrisek, a leopárdok, a medvék és más nagyobb állatok trenirozásánál.

A valóság az, hogy a szakértök és a természetrajz tudósok az érvek egész özönével bizonyítják be azoknak a jó embereknek tévedését, akik kegyetlenséget látnak az állatok szelidítésében és mutatványokra való betanításában.

Jóna uram csodálatos hajkenőcse

JÓNAK többen éldegéltek Nánáson, de aki közülök a család hírére s nevét meg-alapította, ama bizonyos nevezetű "nyá-las" Jóna Mihály gazda volt. Ez a Jóna Mihály szegény emberi sorsból vergődött nagy gazdaságra két kezének szorgos munkájá-
val. A Mindenható csakugyan ritkán teremt olyan szorgos, dolgos két kezet, amilyen a Jóna uram keze volt. Jóna gazda akkor sem ismerte a pihenést, amikor például az utcán a hetipiacra igyekezett, legalább valamiféle rossz kötőféket ilyenkor is bontogatott a — fonalaira...

— Már én ilyen vagyok, — felelte a kérde-zőködőknek, — egy percen sem élhetek meg dolog nélkül.

Amde a barázdát nem hiába turta Jóna, a kapa- s kaszanyél nem hiába törtek vérhólyagot patakemény markán, a hírka-tartással, disznó-hizlalással meg hiába esüllődött, földjei megsza-porodtak. A határban szerzte tanyái épültek. Barmait külön pásztorok őrizték. A szegény-ségből odáig emelkedett, hogy a város tulsó ol-dalán is megsüvegezték, hallja kend helyett már mindenfelé gazduramnak szólították Jónát, bár a zsirosra kent bőrködment szivesebben viselte a posztó ruhánál. Az ételből is a zsiros, nehéz falatokat szerette Jóna, mint kenyérsütéskor a költés-tésztából szakított dübbeneset, a hájas-lángost, kapos juhturós bélest... A parádé-szobája is inkább élis kamrához hasonlított. A gorenzába vert szegekről oldalszalónak csünge-deztek. Az avasságtól sárgák voltak ezek a szalonnák. A falmentén bárszönyös divány helyett tele zsiros és turós hordók állongtak. Amikor pedig disznót öletett Jóna, — tiz, tizenkét disznót egyszerre, — a disznótör reggelén min-dig csapra ütettetett egy friss boroshordót.

— Addig innét tapodtat sem mozdulnak ken-dek, — így buzdította a büllekreket, — ameddig be nem szedegetjük ezt a kis vénkerti boroeskát.

— Még majd megtanál ártani? — vélekedte az öreg Katona Pál ács.

— Egy danolásra való italoeska ez! — felelte megnyugtatólag Jóna ur, mivel pedig leginkább ecetesüzek, hordószaguak voltak a Jóna uram boroeskái, a virágos italt mézzel is felkavargat-ták... Végül vagyonban és tekintélyben oly nagy nőtt Jóna, hogy Tasnáli tizedes, akinek nótát pengett a sarkantyúja, a tanácsházba, széket ülni meghívta Jónát. A nagy megtisztelte-téshez illő módon hozzákészült Jóna, újabbik bozsbőr eszímáját, a debreceni híres Pongó eszímadia mester remekét avas hájjal vastagon, fényesre bekenete, úgyhogy a Bunyó, meg a Tisza kutyának már e eszima szagától csurgott a nyála... Tubákszinű, zsinóros nadrág-ját, bekecsét meg a debreceni első szabó-mester Sáska uram remekelte... Hosszu, fürtös hajáról sem feledkezett meg Jóna, hátul görbefešűt tűzött a tarkójára; más-
kor ugyan a disznóhájjal megkenete, ha-nem a mostani ünnepi alkalomból haját kikenni a ludzsirt sem sajnálta Jóna gaz-da. Az almárinban egy má-zos csupor színültig tele volt szépen megülepedett, sárgás fe-hérszinű, ikrás kenőlékkel... Jóna uram, bár ugyancsak ra-gadós volt a sürű, avas kenőlék, megtiszteltetése feletti öröm-ben vastagon kikente haját; majd bolyhos, ünnepi nyulbőr kalapját is felhelyezte, pálcát fogott, peckes léptekkel a vá-rosházára elindult Jóna ur.

— Adj' Isten!
— Adj' Isten kigyelmednek

A "Vasárnap" számára irta: Móricz Pál

is! — a kisajtó melletti padról mindenfelől szí-
vesen köszöntöttek. Nyaratszakán kedves vi-rágfészek Nánás városa, ákácfaék fürtös fehér virágától hamvas, illatos minden kert és az utca... A virágos fákon falkástól zümmögnek a vaddarazsak és szelid mé-hek... A Jóna ur szemében ezek a méhikék is a galambokkal együtt na-gyon kedves, hasznos jószágok voltak... Hiszen sem a galambnak, sem a méhiké-nek nem kell drága takarmány, mind-egyik erdőn-mezőn keres magának élel-met. Isten nevében szaporit a galamb a nádtetés padlásán, a méhike is biztatás nélkül tele rakja lépes mézzel a gyé-kénykast... Ezen alkalommal Jóna ur mégis a füstre kívánta kedves méheit, mert miközben most ugyan-
is a tanácsházba mendegélt, a sok szemtelen légy, te-ménytelen darázs és szorgos méhike egy körül csapongtak és döngicsélték, mintha-csak Jóna uram maga is valami hatalmas nagy virágokréta lett volna?

— Hála' Istennek!
— mondta Jóna uram, amikor a ta-nácsház küszöbét át-lépte, Bocskai fejed-lelem páncélos képének láttán, szemközt a sárkányos hajdu ci-merral. Megilletődöt-ten felfohászodott, a nagy megtiszteltetés miatt is felettébb örvült, másrészt bizo-nyosra vette, hogy no most majd már it-ten a kellemetlen szárnyas bogárkák rajzásai-tól is megszabadul!

— Ide... Ide!... Hozta Isten Jóna uramat!
— az elnöki bőrkarszékből a mareona Hadas

főhadnagy is szívesen üdvözölte a tétovázó, megilletődött embert, akinek a boltozatos ta-nácsteremben az ablak melletti széksorban szo-rítottak helyet... A nyári hőség miatt azon-ban nyitva voltak az ablakok... És még ilyen esoda soha nem történt a nánási hajduk komor, bolthajtásos öreg tanácsházában, a nyitott ab-lakokon egyszerre csak tengersok falánk darázs és dongó kezdett befelé rajzani izgató zümmö-géssel... még addig azonban a főhadnagy urék csak trófiának vették a meglepő

esetet, ameddig a méhe, a da-razsak a Jóna uram fényesre kikent haját, fejét döngicsélték körül; hanem amikor az egyik szemérmetlen darázs a Nábrádi főnótárius ur tüzeliliom színű, piros orrára is rászállott, a nó-tárius ur borvirágos, réz orrába is belevágtatta a fulánkját...

— Tyűh!... A dongóját! — felugrándoztak; a nehéz hajdu kalapok esapásai-tól megvadult mérges mé-hek most már ugyanis a főhadnagy ur, a szenáto-rok, az adószedők, esend-biztos és a többi székülő képviselők husos, veres arcát, nyakát, fülét, orrát sem kimélték...

— Szégyen a futás, de hasznos... Gyerünk, vi-tézlő uraim! — így kiál-tott a külömben a pokol kapuitól sem ijedő, nagy hatalmu Hadas főhad-nagy... A nótárius rezes orra meg — hehe, he! haha, ha! — iziben olyanra da-gadt, mint egy tül-lök... Amikor azu-tán a vasajtóval is elzárható hüvös ar-chiváriumban (levél-tár) a sok fulánk-szu-

rástól kosárfejűvő dagadt, belekábult boldog-talan Jónát jobban szemrevették, kiderült, hogy a nagy szórakozottságában összetévesztette a ludzsiros csuport a mézes fazékkal... A haj-puhító finom ludzsir helyett ikrás szímmézzel kenegette ki-bőségesen a fürtjeit és ezért csábultak rája oly tömegestől a darazsak és a méhek...

Jámbor Jóna Mihálynak a sirhantja régesrég besüppedt már, a nagy vagyon is szét-foszlott a könnyelmű utódok kezén, hanem az esetjét a don-gókkal nem felejtették el és az öregebbek, ha valamelyik hajduval különösebb boldonság történik, elmondják:

— No, bizonyosan ez is mé-zet kent a fejére, mint annak-idején nyálas Jóna Mihály.

GYÉMÁNTESŐ a FELHŐKBŐL

Nagyszabású tudományos expedíció a gyémánt-meteor felkutatása érdekében

A VILÁG leghatalmasabb értékű kincs fog néhány hónap múlva napfényre kerülni, ha az ásásokat végző mérnökök munkája sikerrel jár. Ez a kincs egy óriási meteor formájában van az arizonai Diabolo Canyon sziklás üregébe beágyazva, ahova, indiai legendák szerint, évszázadokkal ezelőtt sietve és lángolva hullott alá az "égből".

A földtani tudósok ünnepléses kijelentése szerint ez a körülbelül 300 köbláb terjedelmű meteor telieddel teli van — gyémánttal. Még pedig oly elképzelhetetlenül nagy mennyiségben, hogy mindaz a kincs, amit rablók valaha elástak a föld gyomrába, mindaz a mesés érték, amit kácsi uralkodók felhalmoztak az idők folyamán, mindaz a vagyon, amit modern Krózusok millióidokban számolnak, mind csupán csak elenyésző gazdagságot jelentenek ahhoz a mérhetetlen értékhez képest, ami e pillanatban Arizona állam elhagyatott canyonjának méhében fekszik.

Fehér emberek először a XIX. század vége felé halották a meteor történetét, amikor az indiánok egy rongyos csapata állított be az arizonai bányásztelepre egy halom ásványtörleméssel, melyről ők maguk úgy vélték, hogy arányt tartalmaz. A telep boltosa, a kincs értékesíteni akarták a nyers kőveket, figyelemre se méltatta az értéktelen limlomot, de egy ismeretlen bányász, akinek nevét nem jegyezte meg a történeti forrás, egy kevés pálinkáért, vagy cukorért, csupa kiváncsiságból megvette tőlük az ásványokat. A kővek ugyanis nem aranyat, de valami más, valami újfajta anyagot látszottak magukban foglalni és ez a tény felkeltette a bányászok érdeklődését, akik éppen oly könnyen fel tudták ismerni a különböző ásványokat, mint utódaik a különböző automobil fajtákat.

Első tekintetre tömény-vasnak látszott. Itt-ott egy kevés nickel-ércel vegyítve. Igen ám, de valami kemény pontokkal van telehintve a felülete és ezeken a pontokon nem fog a karcolás. A bányászok gondoltak valamire, de nem merték kimondani. Hanem elküldték a példányokat az állami kísérleti hivatalba, magukat a vörösbőrűeket pedig udvariasan ott marasztalták a telepen, akik a vendégszeretet e hirtelen fellángolását nem tudták mire magyarázni.

De csakhamar megérkezett a válasz, még pedig a geológusok személyes kíséretében. Igen, azok az apró, kemény pontok valóban gyémántok voltak. Az a szikla pedig, amelybe be voltak ágyazva, nem földi, hanem égi eredetű volt.

A legközelebbi teendő természetesen az volt, hogy kitűnjék az indiánoktól, hogy hol találták ezeket az ásványdarabokat. Ezek először vonakodtak bármit is elárulni, de szallagok, ételmi cikkek, lőszerek és lovas felszerelések, meg talán egy-két gallon "tűzes víz", a hogy a vörösbőrűek a pálinkát nevezik — megnyitották az ajkukat és elmondták, hogy a Három Istenek Ágva mélyén lelték, vagyis abban a canyonban, amit a mexicóiak El Canyon Diabolo, azaz Az Ördög Szakadéknak neveznek. Háromszáz évvel ezelőtt, beszéltek az indiánok ezt az őseiktől hallott legendát, hármán az istenek közül aludni vágytak örök nyugalomban. Le-száguldottak a csillagok közül kéklángú fellegek és tűzbe borították a hegyet és a völgyet. Menydörgés ráta meg a sziklákat, mikor földet ért a lábuk, porrá váltak a kemény kővek és a három istenek pihenni tértek a szakadék ágyán. És még most is látható az a nyílás, — tette hozzá a mesemondó indián, — ahol eltűnt a három isten.

Az állami földtani tudósok felismerték ebben a legendában a meteorhullás összes jeleit. Ezek a "meny-kővek" ugyanis mindig villámlás és mennydörgés tüneteinek kíséretében hullanak a földre. A geológusok tehát nem tanakodtak sokat, hanem tüstént expedíciót szerveztek a canyon felkutatására. Még is falálták, Cocoono megyében azt a különös, krátereszerű mélyedést, amely nagyban emlékeztet azokra a sajátos alakulatokra, amiket erős táveszők segítségével a Holdon láthatunk. Kétségtelen volt az a tény, hogy ezt a csaknem egy mérföld átmérőjű üregt csak az a meteor vájhatta, melynek súlya legalább egy millió tonnára becsülhető. (Persze, nem egy millió tolna gyémántról van szó, hanem egy millió tolna olyan ércről, melynek gyémánttartalma még a délafrikai Kimberly mezőknél is dúsabb s amely ezenkívül határtalan értékű arany, ezüst és más nemes fémeket tartalmaz.) Hanem se ennek az első, se az utána következő expedícióknak se sikerült a kincset megközelíteniük. A technika fejletlensége, gépeik tökéletlensége arra kárhoztatta őket, hogy abbahagyják az ásásokat munkálatait. Ezek teltek évek után, míg most újból egy szindikátus alakult a mesés kincs felkutatására s az expedíció meg is kezdte működését a siker legjobb kilátásával.

De mi is hát voltaképpen az a meteor? Hogy jut el hozzánk, a földre? És hogy kerülnek bele azok a drágakövek? Annál fontosabbak a kérdések, minthogy a csillagászok kiszámítása szerint 20 millióra tehető csak azoknak a meteoroknak a száma, melyek a föld légkörében szabad szemmel láthatók. Sir Norman Lockyer becslése szerint azonban naponta átlag 400,000,000 meteor hull a földre. Leginkább természetesen végtelenül

apró szemekben és oly finom poralakban, hogy egy millió év alatt is csak az incsnek mintegy ezed résznyi vastagságával borítják be a föld felületét. Némelyike azonban oly nagy, hogy például a Green-landban talált és a new yorki múzeumban őrzött meteor 36 tonnát is nyom.

A meteorok eredetéről határozott tudásunk nincsen. Annyi azonban kétségtelen, hogy nem egyebek, mint töredékei valamely bolygónak. Lehet, hogy magának a földnek valamikor hajdan kilövelt vulkanikus részecskéi, amelyek az ilyetemes őrben keringtek, majd visszahullottak a Föld vonzó ereje folytán. De még valószínűbb, hogy valamely más, talán éppen nem is a mi naprendszerünkhez tartozó bolygónak az ajándéka.

A sziklaelemzés azt mutatja, hogy a világegyetem összes Napjai és bolygói egy és ugyanazon anyagokból állanak, mint a Föld. Ezekben az elemekben megtalálható az az anyag is, mely a gyémántot alkotja: a szén. Igen, ugyanaz az anyag, mellyel a gra-

fit-eruzza formájában, irunk, mellyel, ha keményebb, fűtünk, mellyel cukorrá desztillálva, táplálkozunk, ugyanaz az anyag szolgáltatja nekünk azt a drágakövet is, amit gyémántnak nevezünk. Grafit, kőszén, cukor és gyémánt, lényegében egy és ugyanaz, csak az atomok sűrűsége és elhelyezkedése okozza a különbözőket. A gyémánt nem egyéb, mint tiszta szén, amely rendkívül magas hőfokról hirtelen lehűlt és az ennek következtében beállt irtózatoss nyomás folytán hatalmas fajlsúlyúvá sűrűsödött.

A tudomány most már feltessi, hogy a gyémántot rejtő meteor egy valamely bolygón bekövetkezett kolosszális erejű robbanás dobtá ki. A kitörés pillanatában ez az anyag oly forró lehetett, hogy majdnem folyékonyá változott. Mindenesetre magában rejtette a legtöbb ismert elemet, amelyek sorában a szén is helyet foglal.

Hanem egy másodpercnél rövidebb idő alatt az a rendkívüli forróságú anyag belekerült a Tér abszolút hideg körébe. A hirtelen lehűlés és az ennek következtében beálló nyomás létrehozta azt a vegyi folyamatot, amit az ember sohasé lesz képes utánozni, — ilyen nagystílusban, mert azt igenis már eredményesen demonstrálták a vegyészek, hogy ezzel az eljárással lehet gyémántot mesterségesen is előállítani.

Nem tudhatjuk, hogy honnan és mikor érkezett Arizonába ez az égi vándor, de bizonyos, hogy rendkívüli kincseket rejteget az emberek számára. Eddig sohase hallott nagyszabású és mennyiségű, mindenféle színben pompázó drágaköveket, irridiamot, aranyat, ezüstöt és platinát hozott magával, amikor a krátereszerű nyíláson keresztül a föld mélyébe — aludni tért.

Egy tudományos és egy gazdasági jelentősége van mindenesetre ennek az Ördög Szakadéknak. A Hold felületén látható szajtságos, krátereszerű alakulatok keletkezésére nézve eddig ugyanis az volt a tudósok felftévése, hogy onnan származnak, hogy ez a mi mellék-bolygónk a meteorok bombázásának volt kitéve időtlen időken át, melyek némely helyen 60 mérföldnyi nyílást is vájtak a testen.

Ha tehát az arizonai kráter mélyén valóban megtalálják ezt a legendás meteor, úgy ez határozott elmeletté fogja erősíteni a felftévést.

Gazdasági jelentősége pedig abban fog megnyilvánulni, ahogy forradalmasítani fogja a világ értékpincéit.

Hiszen olyan világhíres drágakövek, mint a Kho-i-noor, a Cullinan és a Nagy Mogul, elvesztik jelentőségüket azokkal a gyémántóriásokkal szemben, amelyek, ha az ásások sikerrel járnak, néhány hónap múlva napfényre kerülnek.

Ha a jelenlegi érték-meghatározással mérhetjük fel a kincset, akkor úgy szerethetünk fogalmat a hatalmaságáról, hogy a meteor egy maroknyi darabján megvásárolhatjuk New York összes felhőkarcolóit.

Még abban az esetben is, ha a meteorban található gyémántszemek oly apróknak bizonyulnak, hogy alkalmatlanok volnának ékszer gyanánt, mechanikai értékük magában ezerszeresen ki fogja fizetni az expedíció költségeit. Sőt ha gyémántot egyáltalán nem lelnek benne, ami pedig tejjességgel ki van zárva, még akkor is, mint aranybányát lehet jövedelmezőn üzemban tartani.

A gyémánt-meteor ruhában szörnyű látvány lehetett. Ha ma hasonló meteor hullana alá, elpusztíthatná New York város egész központját.

özölte a tétovázó, a boltozatos tatti széksorban szőcsesség miatt azonos. És még ilyen nási hajduk komorban, a nyitott abersok falánk darázsani izgató zümmögő a főhadnagy urék vették a meglepő a méhe, a dáma uram nyeresre fejté dögieselték amikor az egyik darázs a Nábrádi tüzesliliom színű, is rászállott, a nővirágos, réz orrába a fulánkját... A dongóját! — ándoztak; a nehéz kalapok esapásai-gvadult mérges mémost már ugyanis a nagy ur, a szenátosz adószedők, esendés a többi székülő felők husos, veres nyakát, fület, orrát imélték... Szégyen a futás, de... Gyeünk, víuraim! — így kiálkülömben a pokolól sem ijedős, nagyú Hadas főhad... A nótárius rezesra meg — hehe, e! haha, ha! — íben olyanra daadt, mint egy tük... Amikor azun a vasajtóval is zárható hűvös arnivariumban (levélr) a sok-fulánkszu-belekábult boldoggették, kiderült, hogy összetévesztette a hazékkal... A hajom ludzsir helyett mézzel kenegette ki a fűrtjeit és ezért eája oly tömegestől és a méhek... Jóna Mihálynak a régesrég besüppedt gy vagyona is szét-könnyelmű utódoke az esetjét a donon felejtették el éspek, ha valamelyikkülönösebb boldonságmondják: bizonyosan ez is méfejére, mint annaklas Jóna Mihály.

ÁLDOZAT

SZERÉMY GÁBORNE meggyújtotta a lámpát s újra átolvasta a levelet. Pedig tudta már talán betöve is minden sorát.

— Hat éve mult, Ilona... hat éve... Es most, hogy Flóra férjhez ment, leányunk menyasszonyi fátylót ráborított annak a rettenetes éjszakának az emlékére és hat év komor, szomorú magányosságán át ime feléd nyujtom a kezem. Térj vissza hozzám és én kész vagyok elfeledni és megbocsátani mindent...

Ilona összekulcsolta kezét a levél fölött.

— Megbocsát, — mondta hangosan, mert magányos életében megszokta önmagával beszélgetni. Ő megbocsát nekem!... Es Flóra férjhez ment... A kis Flóra... Persze, hiszen már husz éves. Akkor tizenegy éves volt. A férje főhadnagy. Csinos, derék jóra való úriember. Hol is van csak az arckép?

Kihúzta íróasztala fiókját s egy csomó levelet és arcképet vett elő.

A leveleket mind ugyanez a kéz írta. Erős, határozott, férfias vonások; egyszerű, puritán, kemény jellem kezevonásai. Csak néhány, rövid sor volt mindenik levélben — Flórikáról.

Némelyik levélhez arckép is van mellékelve, egy mosolygó arc, szőke haja, szép fiatal leány arcképe. Jobban mondva, inkább fiatal asszonynak látszott. Még ott is, ahol a bérházak után, félhosszú fehér ruhában, kezében imádságos könyvvel állt egy virágzó fa alatt, félig nyitott, piros ajka, szemének tüzes, sóvár pillantása inkább hasonlított egy szerelmes asszonyéhoz, mint egy tizenöt éves fiatal leányhoz.

Az utolsó arcképen egy dalias, csinos huszárfőhadnaggyal volt együtt levéve. Es itt is nem a rendes, szűzes menyasszony mosolygott elő a képről, hanem a félig lehunyt szemekből a sóvár, szenvedélyes szerelme lobogott.

Az asszony egy darabig nézte, nézte a képet s kezét kinyújtotta, mintha meg akarná áldani, vagy simogatni távollevő gyermekét.

De egyszerre elhomályosult a szeme. Szívéből mély, panaszos, zokogó hang szakadt fel. Ilona eldobta magát a képet a mintha hirtelen föltámadt emlékek súlyától összerokkadt volna, hangos, fájdalmas, szenvedélyes zokogással borult le a diványra.

— Ő megbocsát nekem!... Ő megbocsát nekem!... hallaszott néha el-csukló hangja és egyszerre, mintha tükörbe nézett volna, látta maga előtt egész tönkrement, elfecsérelt, hasztalanul földolozott életét.

Tizenöt éves volt, amikor férjhez ment Szerémy Gáborhoz. Nagyon szerette őt. Szerémy szilárd, erős, egész ember volt, hajlithatatlan vasakarattal, tiszta, puritán jellemmel, majdnem fanatikusa volt a becsületességnek. Nem volt éppen könnyű vele együtt élni, mert nézeteiből, meggyőződéseiből — lett légyen az helyes vagy helytelen — soha, egy hajszálnyit sem engedett s amit egyszer kimondott, attól emberi hatalom el nem térítette.

Eppen ilyen volt az édes anyja is, az öreg Szerémy Domokosné, aki velők együtt lakott. Csak hogy nála az a jellemzőtlenség inkább bizonyos makacsságban nyilvánult. Mindazonáltal Ilona igazán boldog volt. Szelid, engedékeny, hajlékony lelke úgy odasimult a két erős lélek közé, akarata úgy beleolvadt férjének akarataiba, mintha egy lett volna vele. Es amikor gyermekük, a kis Flóra megszületett, boldogsága igazán tökéletes lett.

Flóra egyetlen gyermek maradt és Szerémy Gábor imádta a kis leányt. Külömben is mint rendszeren a nagy, erős és jó emberek, szerette a gyermekeket s bár máskülönbön jőzán, tárgyilagos gondolkodásu ember volt, a saját gyermekével szemben elvesztette minden judiciumát, minden objectivitását. Flórikában látta minden emberi tökéletesség megtestesülését s attól a perctől kezdve, amikor a csöppnyi, ic-pici, rózsalevélhez hasonló jószág először markolt bele apró kezecskéivel az ő bozontos hajába, attól a perctől kezdve Szerémy Gábor becsületes szívébe valami soha nem ismert, bálványozásszerű, rajongó szeretet költözött.

Természetesen a nagymama is hasonló mértékben bálványozta az egyetlen kis unokát. Ilona még a lelkét, a szive véréit is odaadta volna gyermekéért.

Hogy ebben a környezetben a kis Flórikából egy elkényeztetett, követelőző, rakoncátlan, kényes, rossz gyerek lett, az tisztán az ő érdeme volt.

Flóra sokkal kényelmesebbnek találta jónak lenni, ami annál is könnyebb volt, mert ugyanis mindig az ő akarata teljesült. Volt benne valami a hízelkedő, sunyi cicából, olyan selymes, olyan puha, olyan édes is volt éppen, mint egy kis cicá.

Amint nőtt és fejlődött, édes anyját, a ki minden lélekzetvételel aggódó, féltő gonddal és szeretettel kísérte figyelemmel, valami különös nyugtalanság fogta el.

Esrevette, hogy Flóra nagyon korán fejlődik, nemcsak testileg, hanem lelkileg is.

Tíz éves korában rajtakapta, hogy egy francin regényt olvasott nagy mohón, a melyet, mint kiderült, egy barátjáné fivéréből kért kölcsön. Később még egy szerelmes levelet talált a zsebében, amelyet egy színészhez írt. Gyermekek, ákom-bákom betűkkel megírt levél volt, tele helyesírási hibákkal, de azért mégis szerelmes levél, amelyben szó volt légyottról, szerelemről...

A "Vasárnap" számára írta: Tutsek Anna

Szerémyné valóságos megijedt, amikor a kifli-darabok, fényes gyöngyök, acéltollak, selyemdarabkák és babaruhák közül, amelyek egy kis leány zsebében mind helyet találnak, kihálászta a levelet.

Sápadt arccal, könnybeborult szemekkel mutatta meg férjének, aki elolvasta, aztán elnevette magát.

— Ugyan kérlek, csak nem veszed komolyan ezt a dolgot — gyerekes rajongás, ábrándozás az egész! Aztán nézd, mily édesen írja: "En nagyon szerelmes vagyok magába!" két r-rel szerelmes!

Szerémyné lelke mélyében nem értett ugyan egyet a férjével, de gyöngéd, szerető szívvel igyekezett elhitetni, hogy annak van igaza.

— Nahát jőjj, kérdezzük meg Flórikát magát, — mondta Szerémy mosolygva, látva az asszony tündöző töprenkedő arcát. Meglásd, milyen nagy csacsáság fog kislúdni az egészből, amit te ilyen tragikusan fogsz föl.

Es csakugyan, Flóra az első kérdésre egy lelkétpiekiét elpirult ugyan és kissé zavarba jött, de aztán olyan ártatlan, gyermekes nyiltzavárral mesélte el, hogy azt a levelet világgért sem ő írta annak a színész bácsinak, őt csak megkérte az egyik nagyleány, hogy írja le helyette, de ő igazán nem is tudja, mit jelent az és hogy vajjon azért a Jézuska meg fog-e rá haragudni, mert ő úgy szeretne karácsonyra egy szép nagy hajas babát, pedig ha haragszik a Jézuska, akkor bizonyosan nem küld neki karácsonyra semmit!

Szerémy diadalmasan mosolygva pillantott át feleségére.

— Na látod, — fejezte ki pillantása, — mit tud ez az ártatlan, tisztalelkű gyermek olyasmiról, ami még nem neki való! Bűn volna még csak meggyanúsítani is. Szerémyné is mosolygott és nem fejezte tovább a dolgot. De azért mintha valami törzserűt érzett volna a szívében. Tudta jól, hogy Flóra régen nem hisz már a mesében a Jézuskáról; babával sohasem szeretett játszani és először jutott eszébe az a gondolat, hogy ez a gyermek talán tetted előtte és az apja előtt.

Kettőzött figyelemmel örködött ezután felette. Igyekezett olvasni a lelkében, megnyerni a bizalmát és szeretettel, jószággal magához fűzni a gyermek gondolatait. Es csakugyan nem is lehetett kifogása senkinek Flóra ellen. Olyan volt mindig, mint egy kis angyal. Az anyja is csakhamar megnyugodott és biztatta magát: — Korán fejlődik, korán fogjuk férjhezadni!

Egy napon — Flóra akkor már tizenöt éves volt — elment érte az iskolába.

Ezt rendszeren megszokta cselekedni: sohasem bizta a család, hogy az kiserje el, vagy menjen érte, de ezen a napon jóval korábban ment el érte, mint kellett volna. Flóra úgyan azt mondta, hogy ma csak őt óra után jönnek ki az iskolából, mert ismétlés lesz, de ő azért már négy órakor elindult, hogy előbb valamit bevásároljon.

Miután ideje volt elég, a ligeten ment keresztül, ahol árasnabb volt az út.

Alig ért be a sűrű fasorba, az egyik fordulónál szembe találkozott Flórikával, aki bizalmasan karanfoga sétált egy fiatalemberrel.

Amint megpillantotta anyját, elpirult és ajkára harapott. Látszott rajta, hogy zavarban van, de csak egy percig. A másik percben már örvendő kiáltott föl s anyja nyakába borult.

— Jaj de jó, mamuskám, hogy erre jössz, — hadarta gyorsan. — Nem volt ismétlésünk az iskolában, a tanár néni hamarabb hazaengedett és én nem tudtam, mit csinálni, amíg érettem jössz. Pont erre sétáltam, mert sejtettem, hogy erre fogsz jönni és már nagyon féltém és itt egészen véletlenül összetalálkoztam a Palival... Ez a Rónay Pali, anyukám, és ő azt mondta, hogy ne féljek, mert te biztosan erre fogsz jönni...

— Igen... igen... motyogta Pali ur is, — véletlenül találkoztunk... egészen véletlenül!

Olyan piros volt, mint a főtt rák s pelyhedző bajusza csücskét rángatta kinos zavarában. Ő nem volt olyan ügyes a föllentésben, mint Flóra.

Szerémyné nem szólt semmit, csak fájó, haragos pillantással végig nézte az ifjút, aztán karanfoga Flórikát és hazaindult vele.

— Flóra, — mondta elborult arccal, — ezt ne tedd többet. Igérd meg, hogy soha többet nem teszed!

Tulajdonképen nem is tudta, hogy mit mondjon a leánykának, aki szeliden mosolygva haladt mellette. Egyszerre úgy érezte, hogy valójában nem is ismeri ezt a gyermeket. Csak itt meg mellette egy tizenöt éves leányka, szép, rendes, szeliden, ártatlanul mosolygó, mint egy angyal, maga a fejlődővé rügyező tavasz, és ő nem tudja, hogy ki az, honnan jött és mit akar! Nem tud a lelkébe nézni, nem tudja meglátni, hogy az a felvilágos tekintet csakugyan mohó élvezetvágy-e, vagy talán mégis az ártatlanság szelid sugara...

Es az anyai sziv optimizmusával hajlandó volt inkább az utóbbit hinni.

Nem is szólt semmit férjének; ugyis tudta, hogy ebben a tekintetben nem számíthat rá. Szerémy Gábor nem analizálta, nem tanulmányozta a gyermek lelkét; ő egyszerűen imádta.

Egy éjjel Szerémyné valami gyanus neszre ébredt föl. Mintha valaki a kertben járt volna.

Felült ágyában és hallgatózott. A lépések a ház felé közeledtek s mintha valaki az ablak alatt állott volna meg.

Világosan hallotta, hogy lassan, vigyázva, nyílt ki Flóra szobájának ablaka s halk, elfojtott suttogás hallatszott.

Szerémyné egy pillanat alatt felugrott, magára kapta ruháját s nesztelenül osont végig a szobákban, ki a kertbe.

Gyönyörű holdvilágos, nyári éjszaka volt. Tele volt a levegő virággillattal; a jázminbokrokban, mint apró, fehér csillagok fényltek a virágok s a hold ezüstös fénye elborította az egész kertet.

A Flóra szobájának ablaka nyitva volt és ott állt az ablakpárkányon Flóra, éjjeli pongyolában, lebontott hajjal, meztelen karokkal. Az alacsony ablak alatt egy férfi állott és Flóra hozzásimult egész testével és a férfi szenvedélyesen, tüzesen, mámorosan csókolgatta.

Szerémyné elköltözte magát, halk, fájdalmas hangon, mintha szíven szurták volna.

A férfi riadtan fordult meg, Flóra pedig egyetlen gyors ugrással benn termett szobájában, az ablakot gyorsan becsukta s még a függönyt is leeresztette.

Szerémyné szemben állott egy idegen férfivel, akit nem ismert, soha nem látott. Az egyetlen gondolat, a mi e pillanatban élt benne, csak az volt, hogy vajha föl ne ébredne most a férje, vajha meg ne tudná soha ezt a dolgot, mert bizonyos, hogy nem élné túl, de előbb megölné ezt az embert... vagy talán Flórárt is...

— Gyorsan, gyorsan, el innen, — suttogta elfojtott hangon.

— Oh asszonyom rebegte a férfi, — esküszöm, én becsületes szándékkal vagyok... én...

— El innen, gazember! — hörögte Szerémyné s kinyújtotta karját, hogy vállánál fogva ellódítsa a férfit, mint valami undok férget.

De már késő volt.

A neszre, suttogásra fölébredt Szerémy Gábor, kinézett az ablakon s meglátta, amint az asszony a férfi vállára tette a kezét.

Egy pillanat alatt künn termett a kertben.

— Ki ez az ember, mit keres itt? — kiáltott a férfi arcába nézve.

Szerémyné gyötrelmes vergődéssel kulcsolta össze a kezét. Most össze fog omlani az egész világ... El fogja-e birni az apának szive leánya gyalázatát?... Megöli ezt az embert... és akkor az egész világ megtudja, Flórikának örökre vége lesz... Szent Isten, csak ezt ne... csak ezt ne...

— Gábor, — rebegte, összekulcsolt kezét a férje karjára téve, — csillapodj le. Hagyd csöndben elmenni ezt az embert. Majd én mindent megmagyarázok neked... Ne csináljunk botrányt...

Szerémy lelkében bizonyu gyanu villant föl.

— Tudni akarok mindent! — hörögte s megmarkolta a férfi nyakát, hogy az faldokolva kezdett vergődni.

— Esküszöm... jóvá teszlek mindent, — ayászörögte — én... én nem akartam

AT

semmi rosszat... Esküszöm... egészen ártatlan légyott volt...

Szerény fölfordított, mint egy megsebzett vad s vaskézével oly hatalmasan megrázta a vergődő ifjút, hogy az egyszerre végigessett a földön.

Szerény utána akart rohanni, de az asszony elébe állt. Csillapodj le Gábor! Térj magadhoz!

Meg akarta kímélni az apát, de nem számolt a férj rettenetes, szenvedélyes haragjával, aki becsületét akarta megőrizni.

Takarodj hát előlem, te bűnös asszony, rivallt reá magánkívül — takarodj most rögtön, így ahogy vagy, menj, fuss a szeretőd után — és soha többet, a lábadat ne tedd ebbe a hajlékba, amelyet beszennyezett!

Rége a népek még voltak hagyományos szórákosai. Az estendő minden részében más. Szerették is ezeket a szórákosokat és félig ünnep számiba mentek.

Első advent táján megindultak a falukba a betlehemesek és a három királyok. Három-négy énekes gyerek megállt az ablak alatt és elkezdte énekelni, hogy jönnek a keleti három királyok a kis Jézus bölcsőjéhez.

Azután jött a vig farsang és tánc, mulatozás mellett tettek el az esték. A farsang végének sok helyütt megint megvolt a népszokás. Hushagyó kedden felöltöz-

lettek egy legényt jól kitömött ruhába, hogy az ütlegeket ne nagyon érezze. Ez a legény a farsangot ábrázolta. A falu közepén, a kocsa előtt aztán elkezdtek ütlegezni és hajítani.

Husvét táján a régi világban egyes jeleneteket ottak elő a bibliából, főleg Jézus szenvedéséről és haláláról. Ezek voltak a passió játékok. Ma még Németországban, Oberammergau-ban, minden tíz évtizedben adnak elő ilyen passió játékokat.

Magyarország német vidékein a nyári napforduló alkalmából, június 21-ike körül, meggyújtják a hegyeken a János-tűzeket. Ezt a szokást német földről hozták magukkal és régi pogány visszaemlékezés van benne.

Hallgass meg engem, Gábor! De az Istenre kérék, előbb csendesedj le és legyen erőd meghallgatni azt, amit mondok.

Szerény Gábor egyszerre esendes lett, mint a halál. Halántékára szoritotta az öklét és úgy nyögte: Istenem, Istenem!...

Hátványos! Hazugság! Hazugság! Ha nem hiszed, kérdezd meg Flórá!

Flóra! — kiáltott rá apja szigorú hangon. A leánya álmosan pislogott és nagyot nyújtózkodott.

Flóra felült ágyában és kerekre nyílt, ártatlan, csodálkozó szemekkel nézett apjára.

Nem értelek apuskám!... Hiszen te voltál utoljára itt, mikor jó éjt kívántál nekem. Nem emlékszel! Különb lehet, hogy anyuska vagy talán a nagymama is erre járt azután, de igazán nem tudok róla, mert nagyon mélyen aludtam.

Ennyi volt az egész. Ilona egyetlen egy szót sem szólt, Szerény pedig lecsavarta a villanylámpát és kimentek a szobából.

A legszebb és legvigább magyar ünnep az aratói ünnep. A magyar rónaság ekkor adja meg áldását és az emberek boldogan gyűjtik csűrbe az egész évre való eleséget.

Dombos vidéken szüretkor gyűjtik az év termését nő-társ szüretelőkk. Pisztoolylövések hangzanak erre is, arra is. Ijesztgetik vele a legények a leányokat és a jó kedv mindig magasztosabb lesz.

Amikor őszbe esavarodik a természet fája és az élet lassankint elköltözik a mezőkről, a nép bevonul a falvakba. Már az állatokat se hajtják ki. Elcsendesül a világ és a kis falusi szobákban nyugodt élet kezdődik.

Amikor őszbe esavarodik a természet fája és az élet lassankint elköltözik a mezőkről, a nép bevonul a falvakba. Már az állatokat se hajtják ki. Elcsendesül a világ és a kis falusi szobákban nyugodt élet kezdődik.

nyal szemben, mint egy becsületes, puritán jellemű férfi. Gondoskodott róla nagylelkűen, hogy semmiben se szenvedjen szükséget.

Hogy egyszer megfelekedtél magadról, hogy egyszer megbottlottál, azt idővel talán meg tudtam volna bocsátani, — mondta, — de hogy úgy akartad megmenteni magadat, hogy a gyermekedet bevádoltad, ezt nem tudom noked megbocsátani soha!

Es Ilona hallgatott. Belenyugdott némán, szótlanul mindenbe, amit a férje tett és mondott, csak azt az egyet kérte, hogy tudassa vele mindig levében, hogy van Flóra — ha már nem láthatja többet.

Es mialatt a nászutazók örökzöld Velencében mohó, sóvár, lázas szenvedélyvel szürcsöltek, habzóltak a szerelem édességét, ott a melege távolban egy szomorú szürke asszony ott ült magányos szobájában és százszori is újra átváltva a levelet, melyben férje írja: — Mindent megbocsátok neked!

De a szíve üres volt és kihalt. Kihalt benne minden abban a kegyetlen órában, amikor férje és leánya megölték az igazságot.

Es összehajtogatván a levelet, lassan odatartotta a gyertya lángjához. A papíros egy pillanat alatt föllobbant és elégett. A füstje fölfelé szállt a nyitott ablakon át, ki a sötét éjszakába, mint egy áldozat füstje, mely nem tette boldogodt az, aki adta, és amelyről nem tud semmit az istenség, akinek az áldozatot hozták...

HOGYAN MULAT a MAGYAR NÉP

MUNKÁRA éppen olyan szükség van, mint üdülésre. Az a különös, hogy a munkára tanítják az embert, de a szórakozásra nem. Pedig hány emberbe jó volna az, ha tudná, hogyan hatult-e el a pihenés idejé!...

A legények dolgát, akik ott esavarognak az ablak alatt és mindenféle tréfával mulattatják a leányokat.

András napkor aztán elment östenek a leányok és az olvasott ólom, amint beleesüppentik a vízbe, mindenféle furcsa alakot vesz föl, ebből találgatják a jövődot és kimagyarazzák, hogy kinek milyen ember lesz a mátkája.

Mikulás nem magyar szokás, de nem tudnánk megenni nélküle. December közepén van Luca napja. Ekkor nádszékét kezdenek el fenni. Mindennap csak egy keveset dolgoznak rajta, mert a széknek Karácsony éjszakájáig kell elkészülni.

Igy telik le munka és ünnepek között az estendő, egyik a másik után. Az őregekből hol ez, hol az hiányzik a következő estendőben és mindig új legények, új leányok jelennek meg a táncban a régi helyett. Egyik nemzedék a másiktól veszi át a régi szokásokat és éppen úgy tud örülni nekik, mint, ahogy dedapátik örültek.

lettek egy legényt jól kitömött ruhába, hogy az ütlegeket ne nagyon érezze. Ez a legény a farsangot ábrázolta. A falu közepén, a kocsa előtt aztán elkezdtek ütlegezni és hajítani.

Magyarország német vidékein a nyári napforduló alkalmából, június 21-ike körül, meggyújtják a hegyeken a János-tűzeket. Ezt a szokást német földről hozták magukkal és régi pogány visszaemlékezés van benne.

Betyárok Csillaga

a "Vasárnap" részére, írta: Krudy Gyula.

II. Mint a felhő száll a pusztán...

JÓKAI MÓR, amint 6 ezt maga is leírja a szabadságharc regényében, a Rózsa Sándornak szóló amnesztiás levéllel még valahol a Kiskunságon, a kupos kalapu, hegyesfejű kunok földjén szekerezett, amikor odalenn Szeged környékén, valamelyik pusztán már hírt vette a rablóvezér, hogy a fiatal regényíró, Petőfi Sándor barátja hozza számára Kossuth Lajosról a kegyelmet adó irást. Sőt, már arról is értesítették Rózsa Sándort az ő hírnökei, hogy a régi orgazdája, a Patron (az ill padrone (gazda) olasz szóból eredt tán ez a név?) a halálos ágyán bevallotta, hogy a rablóvezér kincseit ő rejtette el. Csak a rejtékhelyet nem volt ideje elárulni, erre már nem vártakozott

óra leforgása alatt a Kunságból akár Ujvidékig közölni lehetett a betyárok csillagának Rózsa Sándornak szóló üzeneteket a gémes kutak nyelvén.

Ha még borus volt az idő, vagy pláne leszakadt a sötétség, mielőtt a sürgős posta eljuthatott volna a betyárvezér rejtékhelyére, akkor elővették a legelésző gulyák kolompjait, a pihenő ménesek cselegőit. Kolompzó messzire hangzik a csendes alföldi pusztákon. Olyan messzire, bizonyosan, hogy a szomszéd gulyás figyelmes legyen rá, amikor a kolomp el kezd valamely különös nyelven beszélgetni. A szomszéd erre nyomban előveszi a maga kolompját és adja tovább az üzenetet a legközelebbi gulyához.

Az idegen csak azt hallja, hogy valahol kolompol a láthatatlan gulya.

Hát a fellobogó, majd a hirtelen alszékonná váló pusztai pásztortüzek mennyi mindent tudnak elmondani annak, aki megszokta, hogy nyugodt szemmel nézzen a reszkető ősi éjszakába!

Amikor Jókai Mór Kossuth Lajos levéllel elindult a gyors paraszttal a hatvani kapu mellől: esteledett az idő, mire kiért a csendőrköcsi a soroksári utra, már feljött a kaszáscsillag. De ugyanekkor egész sora a páasztortüzeknek lobogott föl végig az alföldi pusztákon. Vajjon miért lobogtak olyan magas lánggal ezek a máskor alul pisálkáló páasztortüzek.

A láthatatlan lovasok, akik Jókai Mór szekereit kísérték a lápon, az éren, az utaltalan utakon, akácok alatt bujkálva, burjánosokban hasalva, napvilágnál eltűnedezve, esti sötétségben ismét csak hallhatni azt a rejtélyes lódobogást, amely elöl vagy hátul, vagy néha oldalvást hangzott fel a költő szekere körül: egyszerre estefelé elmaradtak...

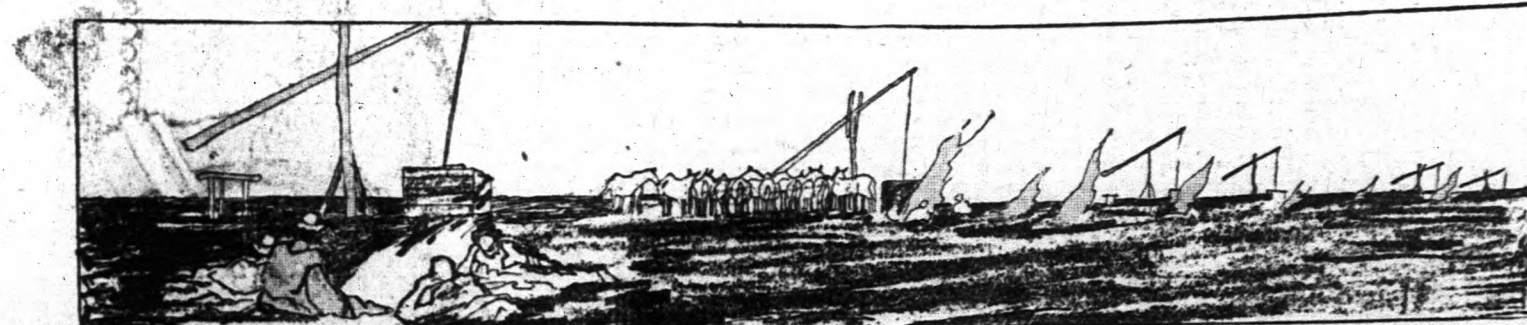
Rózsa Sándor már felöltözött a diszruhájába, úgy várta Kossuth hírnökeit. Milyen volt a betyárvezér ünneplője? Hát bizony manapság a maskarás bálon se láthatni ilyen nyugát, de abban az időben tisztelte ezt az öltönyt mindenki, mert nem viselhetett más ember fia, mint a puszták királya. Ha néha kedve szottyant valami hivalkodó kapeabetyárnak is magára öltöni hasonló öltözetet, az olyan fokesütést kapott a fejére, hogy vagy örökre kijazandott a nagyravágásból, vagy elment deszkát árulni a tótokkal.

Hát milyen is volt a híres Rózsa Sándor?

Inkább alacsony, mint magas, mert a gyermekkorától lovon nem nő meg nyugára. Valami különös testi erőt sem árukt el alakja, amint azoknál az emberknél szokás, akik a nép bálványai. Nem is hallani, hogy valamilyen nagy testi erőre való cselekedetet elkövetett volna, mint például a hírességben méltó társa a bakonyi Sobri Jóska, akiről azt is tudni vélik, hogy olyan finom keze volt, mint egy urnak, mégis patkót tudott eltörni. Rózsa Sándornak akkora keze volt, mint egy nyulfejkés. Kérges, kemény kéz volt, mint akár a hóhérré. Mégse bírt többet felemelni egy buzazsáknál, mint akárki a tanyákon! Arca pedig hétköznapi rozkenyér barna, redős paraszt arc volt. Legfeljebb a homloka volt redősebb a szemöldöke bozontosabb, a bajusza lógosabb, mint a korabeli embereké. A szeme sem volt élesebb, mint akárhány csikósé. Az egyik fülcimpáján, volt egy gombaszerrű kinövé, amelyet hosszú hajával takargatott. Álmatlan éjszaka után még köhögött is, hajlamos volt a hektikára, mint sokan az alföldön.

(Azt a nevezetességét, amelyet akkor tudtak meg róla, amikor halála után felboncolták: hogy a baloldal helyett a jobb-oldalán volt a szive, talán ő maga sem tudta életében.)

Mindennapi külsejével tehát bizvást elmegetett volna akár a kecskeméti vásárosok, akár a karámi bucsujárók között, senkinek sem tűnt volna fel rajta valami

rendkívülség. Eppen ezért kellett Rózsa Sándornak az öltözködésre gondot fordítani, hogy emigy megkülönböztesse magát a legényektől.

Mikor Jókai Mór várta az amnesztiás levéllel, már úgy öltözött fel, mint annak a szabadságharcnak kijelölt vezéré, a mely később annyi jó szolgálatot tett a magyar forradalomnak.

Buzavirágkék hosszú bevágott aljnadrág volt rajta, sárga részombokkal kivarvva a nadrág, egészen a bokáig. Nem volt ilyen nadrág senkinek akkor Magyarországon, Galagonya, a halasi szabó találta ki, aki fiatal korában a vándorszíneszetnél szolgált. A csizma a nadrág alá volt bujtatva, ami már magában is mutatja az uraságot, mert a posztó így jobban kopik a lovaglással.

Az arcaán térszaderelye nagyságu részben a pórtékai, még pedig felcsatolt, míg a közönséges betyárok a sarkanyut a csizmára verték. Csengett,

pengett Rózsa Sándor sarkantyuja, amint fel és lejárt a tanyaház eszre alatt, a keményre vert földön. Most ő maga gyönyörködött a sarkantyuja pengésében, pedig ezelőtt éjszakai kalandjaiban leszedette még a betyáraival is a sarkantyukat, hogy azok árulóká ne legyenek. Hanem bezeg szépen zémost a sarkantyuja, amikor a vízvavárt levél már itt van nem messzire, az átokházi határban.

Zsinóros, meggyipiros dolmány járt a nadrághoz, amelynek ujjából kilógott himzett, szélesszájú inge. A derekán széles forradalmi öv volt, amilyent Guyon tábornok viselt. Rózsa Sándor öve a magyar három színekből volt összerakva. Jobb és baloldali pisztolyok az övben. Mind-egyik pisztolynak három csőve. A pisztolyok agya kiverve réz és ezüst fémmel. A fején színtollas guerrilla kópia, amilyent az alföldi szabadságharcban visltek a fejükre. (Néha meg a vesztésbe dobták, ha az ellenség kergette őket.)

A nyakában hosszú karikás lögött. Ez volt a Rózsa Sándor igazi fegyvere a szabadságharcban, ezzel a szerszámmal tanulta meg a bánásmódot csikósbojtár kora óta.

A kezében ezüstfokos, amelyet bizonyára mással cserélt fel, ha verekedésre került a dolog.

Az eszre végében egy padkán üldögélt egy ragyásképi, rosszkedvű fiatalember, ugyancsak a guerrilla kalandos ruházataiba öltözködve. Köpenyegbe, combig érő futárcsizmákba, tollas kalapba. A mellén csokor fehér csipkekendőből.

— Jöhetne már az a levél Graeza ur, — szólalt meg estefelé Rózsa Sándor, amikor még semerről sem hallotta a közeledő szekér zörgését.

— Itt lesz az idejében, Rózsa ur, — felelt foghegyről Graeza Tóni amolyan palócos kiejtéssel, amelyben mindig meghalanti az Ipoly folyását.

Graeza Tóni nem tartozott a Rózsa Sándor bandájához. Sőt éppen azért küldte őt Nógrádból, az ottan már megalakult uri guerrilla-csapat alvezérségéből Szeged környékére a forradalmi kormány, hogy segítségére legyen Rózsa Sándornak az ujjonnan felállítandó szabadságharc szervezésében. Nehogy valami martalóc-hadat toborozzon maga köré az egykori betyárvezér, amely rablóbanda majd a városok és a falvak népét fosztogatja. Hanem megfelelő vitéz legényeket, tisztamultú férfiakat, már akinek kedve lesz Rózsa Sándor alatt szolgálni.

Graeza Tóni, a nógrádmezei nemes urfi csak úgy félvállról bánt az egykori harami vezérrel, a szegedi puszták királyával. Minden ember büszke a maga pátriájára, de Graeza Tóni meg igazában azt hitte, hogy Nógrád a világ közepe.

— Nincs itt még egy hegy sem, ahonnan körül nézhetne az ember, — mondta fitymálva. Nálunk két mértföldről is meglátni a közelgő szekeret.

— Itt meg tizszer két mértföldről, — felelt csendesen Rózsa Sándor. — De úgy látszik utat tévesztettek a lápon. Valami jelt kellene adni. Kilóni a puska.

— Majd bizony erre pa-

zaroljuk a puskaport, — intette Graeza. Nem azért gyártja a kormány a puskaport, hogy mi itt a világba lövöldözzük.

Miközben így beszélt a nemes urfi, kilépett az eszre alól. A tanya udvarában sétálgatott fel és alá, amíg megunta és ülőhely után nézett. Az egyik sarokban észrevett egy kis hordócskát, erre telepedett, amikor Rózsa Sándor rémulten integetni kezdett az eszre alól.

— Oda ne üljön a tekintetes ur, abban a hordóban puskaapor van!

— Gyáva paraszt dörmögte magában Graeza ur — még pipára is gyujtok.

— Elővette a tüzszeresét, kiesiholt, de abban a pillanatban szikrát kapott valamely láthatatlan résen át a hordóban lévő száraz puskaapor. Fellobbant, fellobbant, keserű sárga füsttel töltvén meg az udvart, lángos sötétedő éjszakát. Eszerencsére a sötétedő éjszakát, mert a lőpor szabadon állott, csak Graeza Tóni repült fel valami tíz méter magasra, az arca koromfeketévé sült, amikor Nógrádra hazakerült, az édesanyja sem ismerte meg.

De hát megtörtént a kivánt jeladás, az eltévedt kocsinak. A fellobbant hordó lángoszlopa a vakot is helyes irányba vezette volna. A robbanás után néhány perccel már kerézkörgés hallatszott, a Turjános felől a lápból. A tanya nádkerítés mellett cseengőiket ringatták, fülüket hegyezték gyorsparaszt lovai.

Rózsa Sándor kilépett a tanya udvarából.

— Isten hozta Jókai Mór uramat, mondta katonásan — hát a drága tekintetes asszonyknak csak nem esett valami baja utközben?

Jókai Mór zavarba hozta ez a kedélyes, bizalmas fogadtatás.

— A feleségem Szolnokon maradt Pólya Esztikénél. Itt van a levél "Sándor bácsi". Rózsa Sándor átvette a pecsétetes állami levelet, az egyik kezével, a másikkal struccollas fővegét emelte le.

— Hé Imre! kiáltott rá az egyik száj-tató betyárra, aki a tanyából a kocsiöregre előkerült. Nyomba adjatok tüzeleket a tanyából mindenfelé a környékre, hogy aki mátol fogva betyárságon, lökötesen, birkalopáson, marhaelhajtáson kapatik Kecskeméttől Ujvidékig, vélem Rózsa Sándorral gyülük meg a baja. Megértted? En leszek a felhő a betyárok lelkiismeretén, nem pedig a csendbiztos.*)

*) Jegyzet: A történelem ugyan azt mondja, hogy nem Jókai Mór vitte a kegyelmező levelet Rózsa Sándornak, hanem valaki más. A költő elbeszélésében saját magát írja le, a levél vivőjének. En inkább hiszek a költőnek, mint a történet íróknak. (Kr. Gy.)

ágya mellett a kaszás, az állami komiszáriusok tehát úgy segítettek magukon, hogy lefoglalták az egész hagyatékot, amely az orgazda, a köztiszteltben élő felső tiszai aréndás után maradt.

Honnan tudott meg Rózsa Sándor minden hírt olyan gyorsasággal, mintha külön telegráfja lett volna a

szegedi pusztákon? Honnan tudta meg, ha a pusztai pandurok, csendbiztosok elindultak az üldözésére? Hol volt az a fecskemadár, amely elröppent villámszárnnyán a betyárok vezéréhez, minden olyan újdonság hírével, amely őt érdekelte?

A betyároknak nagyszerű hálózatuk volt az alföldön. Mire valók lettek volna a messzi vidékre látszó gémeskutak, a pusztákon, ha még jeleket sem lehetett volna adni velük. A kut gerendájának az állása, mozgása, billegetése csak annak volt titkos írás, aki nem értett a gémeskutak nyelvén.

Bezeg megértette a jeladást a pusztai ember és sietett azt tovább adni a maga kutyájával annak a kútnak, amely hozzá a legközelebb volt. Napfényes időben, pár

rek, —
a havas
A hav
van, ami
a kutyag
— Mo
indulok a
A ferg
licher-Sch
tettem né
Hubertus
Junius
már ott v
válták.
Egy ka
ösvény.
híven a f
nyelvével
ám a gör
egy hívér
Köztöl
pajtársol
ledobtam
ke megu
merse h
agyaras
vérmérv
most ez
Eb érti
doltam
pipaszerr
ember.
Beért
ban már
deken h
lajon és
rált a p
cázott a
Egyze
hogy kis
— Me
— Cs
ismerte
— Jo
— Ho
kulogva
nyérel
kináta.
— M
destem.
— Ce
le nem
a fü.
— O
— Az
az ebek
Hát
— A
Tegnap
állat.
sabb a
jit. Jó
— M
— E
van a
rálynak
hogy ni
dömbe
Az es
böl ták
Hírte
gyek és
a fogá
somlyó
a verő
ébredte

A SZEKRÉNY TITKA

VÉLETLENLE-E, vagy szándékosan (tudom, tudom: mindenki az utóbbit fogja rám!) kissé nagyobb találatam ütni a légyesapóval a falra a néni karosszéke mellett, mire Milka néni fölriadt délutáni szunyadásából. Legnagyobb sajnálatomra, mert azt hiszem, a néninek rendkívül jót tesz ebéd után némi alvás a karosszékekben. Így azonban a légyesapó állítólagos zajára néhai megboldogult nagymamám testvérnénjének a lóva: hirtelen visszafutottak a zabból s mérgesen nyertettek rám a néni nyelvére!

— Emmi! Te haszontalan! Hát már télen sem hagysz aludni a légyesapódtól!

Látván, hogy itt tettetés esete forog fenn, amely könnyen statáriális eljárást vonhat maga után drága anyukámtól, a szükséghez képest védekeztem:

— De Milka néni, kezit csokolom, mikor az a légy, amelyik most odafönt van a mennyezetben, épp a néni orrára akart szállni az előbb!

Milka néni, pápaszemem kereszttől fölment a menyétre, ahol is csakugyan ott volt az említett óriási légyállat, az igaz, hogy már november elseje óta egy helyen és dermedt állapotban. A néni azonban ezt nem tudta s derék pápaszeme sem világosította föl a valóságról, ennél fogva megboesátón dűnyögte felém, hogy:

— Jó, jó, hanem azért mégsem kellett volna fölvernem az álmomból. Most már az egész délutáni pihenésemnek vége!

S nagyobb nyomaték okából két perc múlva már előrebólintó fejével, boldogan hortyogva fűrészelte ketté azt a keskeny pallóhidat, amely az ébrenlét öntudatával kötötte volt össze.

— Elaludt — suttogtam magamban szokásos gyöngédséggel s nesz nélkül tévén le a légyesapót Milka néni ölébe, egyetlen hangos szó nélkül azon tűnődtem teljes egy percre, vajjon mivel üzzem el az unalmamat, anélkül, hogy megint fölverném álmából a néni?

Megfontolt körütekintés után nagyszerű fölfedezést tettem.

— Ujjé, a fiókos szekrényben benne van a kules!

Ezt a kulesot ugyanis már tavaly óta hiába kerestem; a néni következetesen magánál hordta. Tizenöt éves fiatal kisasszony létemre, mindig izgatott a kíváncsiság, vajjon miféle titkai lehetnek egy rénkisasszonynak! Lábujjhegyemre odasompolyogtam hát a faragott szőkeletű, széles, fekete szekrényhez, óvatosan, nehogy újabb zajt csapjak, megfogtam a középső fiókján (amelyekben a kules volt) a két rézkarikát és (miközben avultas levendulaillet áradt ki belőle) nem minden idegesség nélkül kihuztam:

A "Vasárnap" számára írta: Zsoldos László

— Mi van benne?

Szép gondosan egymásba rakva, összehajtogatott fehérnemű. Vadonatuj. Még mosatlan, mert azt többször hallottam forrón szeretett édesanyámtól, hogy Milka néninek még mosatlan fehérneműje is van a szekrényben. Megtapintom a szélső eszmót: két lepedő. Miért csak kettő? Mellette törülközők. Mellette két abrosz, egy fehér, egy világoskék mintás, rumburgi vászonból. Emellett négy asztalkendő, két fehér, két kávé; mindegyiknek a csücskében H. E., a néni monogramja. A fiók jobb szélén két paplanhuzat és négy párnahaj. Világoskék selyemszalagok bennük. Podrok, a csücskükön selyemszalagcsókák. Mind vadonatuj. Azután óvatosan még kibebb húzom a fiókot: tyhüha! — alsósoknya! Bugyogócska! És egy csipkés, kékszalagos finom ing! Nézem odább: egy pár magas sarku, vadonatuj, fehér selyemcipő, belegyűrve egy pár selyemkötés fehérsejlem harisnya. Mi ez? Beljebb nyulok a kezemmel: kihuzok egy fehér skatulyát. Kinyitom — hujjé! — fehér mirtuszkoszoru van benne, köröskörül puha fehér selyemfátyollal. Jé! Menyasszonyi fátyol! Még egyszer belenyulok:

fehér menyasszonyi ruhának húzom ki az uszályát.

Menyasszonyi ruha a néni szekrényében! És a kelengyéből egy-egy darab mindenből! Na, ezért érdemes volt kutatni! Szegény Milka néni, szegény Milka néni! Nem is tudtam, hogy a vén kisasszonyok is voltak valaha menyasszonyok.

A néni még mindig a kis hidat fűrészelte a karosszékekben s a jóleső magány tudata hirtelen pompás ötletet ébresztett bennem: felöltözök menyasszonynak!

No, a fehérsejlem harisnyát, menyasszonyi inget, megymást nem huztam föl. Csak az uszályos menyasszonyi ruhát, fehér cipőt meg a fátyolos mirtuszkoszorút vettem magamra nagy sebbel-lobbal, közben egyre hátra figyelve Milka néni, aki mélyen aludt a karosszékekben. A ruha bizony még hosszú volt kiesít és régi divatu, de azért határozottan épp úgy dobogott alatta a szívem, mintha a legújabb divat szerint szabták volna reám. Hogyne! Én, menyasszonyi ruhában! És mily csinos vagyok benne! Ejha, egészen takaros! Csak éppen hogy a völegény hiányzik hozzá; akáresak a nénié! Csakhogy énnálam: még, önála pedig: már.

Hirtelen eszembe jutott az én cuki jogászom, és előrehajolván a tükörbe, esőkra csuesorított szájjal esicseregtem ki a nevét, hogy:

— Béla!

Kacagtam és pillanatig megfelejtkezvén magamról s a szunyókáló néniéről, széles jókedvemben elkurjantottam magam:

— Jaj Istenem, én már itt állok a menyasszonyi ruhámban és — nines itt a völegényem! Hol van a völegényem!

Egy lehelet és halk hördülést hallok a háttam mögött. Villámgyorsan megfordulok és reszkető balkezével belemarkolva a szék karfájába, ott áll Milka néni, kekrekre nyitott szemmel, de azért még mindig valami benső izgalom hatása alatt s szikár jobb karjával, mint valami látomásra mutatott réám:

— Hol a völegényem? Mióta várok itt a menyasszonyi ruhámban...!

— Elharapta a szót. Elhallgatott. Szemében más fény reszketett. Fölérredt és lihegve roskadt vissza a karosszékebe:

— Azt álmodtam — dadogta... — Mit tettél te... te leány!

Szemközt a falon Milka néni fiatalkori arcképe függött. Nem esoda, ha még egy pillanatig tovább álmodta az álmát, amikor meglátott: rémi dolog, hogy megszólalásig hasonlított arra a lánykori képre (és szegény néni áznap este hozzá sem nyúlt a vácsorához.).

A

rek, —
a havas
A hav
van, ami
a kutya
— Mo
indulok
A fegy
licher-Sch
tetten né
Hubertus
Junius
már ott
vágta.
Egy ka
ösvény.
híven a f
nyelvével
ám a gör
egy kövir
Rögtön
pajtásról
ledobtam
ke megu
mersze h
agyaras
vérmérvé
most egy
Eb érti
doltam
pipaszerr
ember.
Beért
ban már
deken h
lajon és
rált a p
cázott a
Egysz
hogy ki
— Mo
A cso
ismerte
— Jo
— Ho
kulogva
nyérrel
kinálta.
— M
dextem.
— Ce
le nem
a fü.
— O
— Az
az ebek
Hát
— A
Tegnap
állat.
sabb a
jit. Jó
— M
— E
van a
rállyak
hogy ni
dömbe
Az es
böl tak
Hírte
gyek és
a fogá
somyó
a verő
ébredte

HAVASI ÉJSZAKÁK

A BÜKKÖSDI havason legeltető csobán fia a minapában legmélyebb éjszakai álmomból zavart fel.

— Azt izeni az apám, — mondja a gyerek, — tessék szives lenni a puskával kigyőnni, mert a havason medve jár, egy öreg talpas.

A havas a falunktól épen egy postányi távolban van, ami öt óras gyalogutat jelent. Huzódottam hát a kutyagóástól, de aztán mégis elszántam magamat. — Mondd meg Laji az apádnak, hogy hajnalban indulok a havasra, — feleltem, aztán felcélhelődtem.

A fegyvertartóról leakasztottam a vizires Mannlicher-Schönauer, övemre kötöttem a vadászkest, intettem néglábu cimborámnak, a Morgónak és Szent Hubertus nevében elindultunk. Fortuna fave!

Junius közepe volt. Mire a mezőszerre érkeztem, már ott találtam néhány falumbélit. Az anyaszénát vágják.

Egy kavicsos csoronka mellett kanyargott a gyalog-ösvény. Morgó szomjas lehetett, mert ebszokáshoz híven a forrás irányában beállott a vízbe és kanalazta nyelvvel a hűsítőt. Egyszer csak irtózatosan nyüszöl ám a görbelábu don. Visszatekintek: az orrockáján egy kövirák csapkodja farkát.

Nögtön leoperáltam Morgó pajtásról a csintalan férget és ledobtam a partra. Az ebecske megugatta, de nem volt mersze hozzákapni. Pedig az agyaras vadkantól, sőt még a vérmedvétől sem riad vissza s most egy rák előtt kapitulál. Eb érti a kutyapolitikát, gondoltam és rágyújtottam, mert pipaszerrrel féltun ér célt az ember.

Beértük a bükköst. Árnyékban már könnyű volt a meredeken hágni. A mohotkás talajon és a fákön százával ugrott a pele. Morgó bezzeg cicázott a fűre kis állatokkal. Egyszer csak hallom ám, hogy kiált valaki:

— Morgó! Hujja! Hé!

A csobán volt, a Vidra Mózsi. Megismerte a Morgó csaholását.

— Jónapot Mózsi, — mondom.

— Hozta lsten, — felelt és hozzánk kullogva, egy darabka törökbusz kenyérral kínálta meg Morgót. — Az ebet kínálta, de a megbecsülés nékem szólt.

— Mit csinálnak a juhok? — kérdeztem.

— Csipőgnék . . . Csipőgnék! . . . Télire aligha le nem eszik majd a zsuppot a háztetőkről . . . Kiég a fű.

— Olcsó lesz a gyapju.

— Az aztán a . . . Megen bürgehuson hisznek fel az ebek.

Hát a medve? A talpas?

— A görény köpdösse lel Itt jár a kövényesben. Tegnap éccaka is egy berbecset vitt el. Irtó nagy állat. Mondok rámék a bicsokkal; de mégis biztosabb a nagyuram puskája. Bészalasztám hát a Lajit. Jól tevém?

— Majd az eredmény mutatja meg Mózsi.

— Ejszen no, műenk lesz a bőre. Olyan szakállá van a mackónak, mint a hétsinges szakállu törpekirálynak . . . Vessen meg, ugy elriad előle a nyáj, hogy nincsen komondor, amék megállítsa . . . A tődömbbe kerül, mig össze terelem őket.

Az eső kezdett csepegni. Bémentünk hát a fenýöböl tákolt, kéreggel fedett kunyhóba, a sztinába.

Hirtelen nagy kód ereszkedett. Párálottak a hegyek és mire beaknyodott, olyan hűvös lett, hogy a fogaim vacogtak. Vidra hát reám dobta a csik-somlyói szűrt és hamarosan elaludtam. Csak másnap a verőfényes, langyos reggeli szellő simogatására ébredtem fel.

A "Vasárnap" számára írta: Somlay Károly

Vidra fejedelmi reggelivel lepott meg: egy két kupás üstben puliszka gőzölt, a korsó pedig tele volt zsendicével. Minekutána egyikből is, a másikból is beszédelőzködtünk, nagy igyekezettel törtettünk a kövényes felé. A juhokat a fiára bizta Vidra.

Egy vén reves tölgyet találtam ott, amelyet sűrű bokrok vettek körül.

tam, ő meg halgatott. Csak a szellő beszélgetett a lombokkal.

A kaszás csillag már magasan járt a felhőcafrangos égen. Elmenyugtalanító csend borult ránk. Néhanéha egy őzbak bőffenését vagy a vörös frakkos, léha gavallérnak, a rókának ugatását lehetett hallani. A gyopáros kőszálon meg egy uhu skálázott. Micsoda zord hangon felelt az erdő?!

Kihült az álomság a szememből. A csobán is fészkelődött a vackon. A pipájával piszmogott, aztán sóhajtott:

— Bizony, olyan a medve akár az embőr . . . Elcicsitorog néha az igaz utról . . . Nagyuram!

— Hallom.

— Ez a mi ürminyünk, ez a Vártán bótos nem jó ember . . . Mondok rossz embőr a Vártán.

— Mi baja van az örménynyel, Mózsi?

— Magam sem tudom a bajomat . . . Még sohasem valék így, amóte az áldott Nap az egen jár . . . Olyan vagyok én most, mint a cseberbe fagyott víz.

— A Vártán volna a baj oka?

— Eppeg, hogy ű, az ürminy . . . Az asszonyomnak, a Rébinek selyömkarincát adott.

— A Vártán a Rébinek?

— Mátyásnapkor tudtam meg, mikor a tejesbáránkyát vivém a nagyuramnak. Ugy-e fáin báránkya volt? . . . Először akkor tapasztalám házamban az örményt . . . Mint az idegen kutya a más faluban, ugy találtam akkor östve magamat otthon . . . A tornyos nyoszolya vala megvetigélve, az asszony meg tokánt főzött annak a butyuta ürminynek . . . En bezzeg magamon kül vottam . . . Szerettem volna marni, harapni, de az epe legyűrt.

— Cudar eset, Mózsi.

— Aé . . . Hát azótától fogvást olyan az elmém, mint az Orbá lökce . . . Budosik ide s tul . . . No, de addig innét s addig tll, mig vége nem szakad az ürminy éccakai kőborlásainak.

— Nem lehetne a Rébit okos szóval észretéríteni? — Beléöregedett annak már a lelkébe az ördög . . . Ajudjunk egyet, nagyuram. Jőccakát.

Fejünkre huztuk hát a takarókat. En nemsokára el is szunnyadtam. Hajnalban nyirkos ködre ébredtem. Kidörzsöltem szememből az álmot és szólok a csobánnak; de biz ő nem felel. Nem, mert csak hűt helye maradt a sarju ágyon. Talán a juhokat feji.

Indulnék haza, de nem lelem a puskámat. Hová lett a fegyver! Itt csüngött a fejem felett a kampón. Még a robbanó golyó is bent volt a jobbsőben.

Elesigázva késő este tértem haza. A falu derekán a Vártán bótos háza előtt mentem el. Sőtét volt itt minden. A csobánra gondoltam . . . Negyedóra mulva már ágyban feküdtem. Azon szunnyadtam el, hogy hová lett a drága Mannlicher-Schönauer?

A törvénytörőki tárgyaláson bizony elitelték a székelly Othellót. Nyugodtam vallotta, hogy ő lötte halántékon az örményt.

— Itt maradunk. Ianen lövésre kaphatjuk, — mondom a csobánnak.

— Akkurátus helyecske, — bólint ő, aztán lélekzetfojtva vártuk az öreget, a domau uru-t.

Vártuk, de nem jött. Másnap sem; sőt a harmadik napon sem tisztelt meg bennünket.

— Manót látott kend, nem medvét, — duzzogtam.

— Az lsten vögye el a szemem jóvát, ha nem látám, — szól ő. — De a medve es olyan, mint az embőr, elcicsitorog néha másfelé es.

Visszamentünk a sztinába. Három napja, hogy testemen a ruha, a csizma. Szerettem volna hazamenni, de esteledett. Megvárom a reggelt, gondoltam és egy kis kászaturót ettem, aztán leheveredtem a mohára. Morgó is unta az állapotot. Szemrehányó tekintettel passogott felém és mellém kuporodott a szűrre. Asított. Elaludt. Tán a rákról álmodott, mert nyüszölt álmában. (A csunya vízi féreg manupropriája még ott vörösödött az orrockáján).

Ketten maradtunk ébren a csobánnal. En nem szól-

A DEÁK-KUTI VÁRMEGYE

A RÉGI magyar diák-élet emlékei elmúltak. Pedig voltak. Nemesak Németországnak meg Angliának volt meg a maga diák-élete, hanem Magyarországnak is. Debrecenben, Sárospatakon, Nagynyeden, majd Selmecen külön éltek a diákok és szokásaik évszázadról évszázadra átöröklődtek. Mennyi érdekes diák-históriát mond el erről Jókai Mór! A selmeci diákokról meg Mikszáth Kálmán tud nevezetes történeteket.

Most Budapesten új diák-szokásokat hoztak be. Viselik a német mintára szabott sapkát, a mellén áthúzott színes szalagot. Átvették a német diák-élet külsőségeit, aztán gondoltak hozzá valami költött magyar színezetet. Pedig ehelyett a régi magyar diák-szokásokat eleveníthették volna fel.

Ilyen színmagyar diák-szervezetről akarok most elmondani egyetmást. Már nincs meg, de egészen magyar volt. A magyar szellem teremtette meg és a magyar fejlődést szolgálta.

A soproni liceumon volt, a tizenkilencedik század elején keletkezett és úgy hívták, hogy: **Deák-kuti vármegye**.

A nevét onnan kapta, hogy van a soproni erdős hegyekben egy forrás, ahová nagyon szerettek kijárni tanulni a diákok. Csöndes, jó hely volt, nem zavarta ott őket senki, ha leheveredtek a fűbe és elővették a könyveiket. A pompás tisztavízű forrásból ihattak, ha megszomjaztak, hozzá jól esett a diák-kenyér, amit Sopronban ma is úgy hívnak, hogy: **szatyi**.

Az odaszokott diákokról nevezték el a forrást Deák-kutnak és erről a forrásról vette nevét a **Deák-kuti vármegye**.

Akkor keletkezett, amikor a magyar nemzet régre belátta, hogy a bécsi elnyomás életére tör. Metternich, az egykori mindenható osztrák miniszter el akarta venni a magyar nemzet utolsó jogát is és önkényesen, az országgyűlés meghallgatása nélkül, akart Magyarországon adót és katonát szedni.

Nagy válságban volt ekkor a magyar nemzet. Metternich egész Európában parancsolt, ő buktatta meg I. Napoleont, ő ültette vissza trónjára a francia királyokat meg azt a sok apró uralkodót, akiket a francia császár hódító hadjáratain elkergetett. Metternich mindentűt elnyomta a népek szabadságát és senki sem mert szólni ellene.

Magyarországot is rövidesen be akarta kebelelni az osztrák császárságba. De a hatalmas miniszter rosszul számított. Ez a nemzet, a melyről azt hitték, hogy már haldoklik, amelytől saját fiai se reméltek semmit, ellentállt és nem hagyta magát.

Kölcsey megírta a **Himnust**, ami a magyar nemzet imádsága lett. Írók, költők, nagy hazafiak ellenállásra ébresztették a haldokló magyart és Metternich kénytelen volt meghátrálni, kénytelen volt törvénytelen rendeleteit visszavonni és összehívni az országgyűlést 1825-re. Ezzel az országgyűléssel indul meg Magyarország új-jelődése, melynek vezére előbb Széchenyi István gróf, majd utóbb Kossuth Lajos lett.

Ezt a győzelmet Metternich ellen a magyar vármegyék nyerték meg. Egy egész országot könnyű lett volna legázni, de az ország hetven-

két vármegyéje csupa kis ország volt önmagában. Ezek mindegyikében külön folyt a küzdelem az elnyomás ellen és ezt a hetvenkét kis országot mind elfojtani nem lehetett. Hol itt bukkant föl az ellentállás, hol amott, végre is az állandó forrongást legyőzni nem lehetett.

A vármegyék voltak akkor a magyar szabadság védőbástyái. A soproni ifjuság is azért szervezett a maga körében a diák-élet számára **Deák-kuti vármegyét**. Nekik is az volt a céljuk, hogy a felébredt magyarság szolgálatára legyenek. Ők is azokat az eszméket akarták ápolni, amik akkor a magyar nemzetet előre vezették.

A Deák-kuti vármegye megalakult. A megye területe a **Deák-kut és vidéke lett**, melyet a város használatra nekik átengedett. Rendben is

tartották szépen. Már kora tavasszal kitisztogatták az utakat, rendbe hozták a forrás vidékét. A forrás fölé kőboltozatot építettek és a homlokzatára rá volt vésvé:

"Légy forrása ártatlan örömöknek!"

De a Deák-kuti vármegye igazi élete ottbent folyt az iskolában. Volt olvasóköriük, önképzőkörük, zeneegyesületük, énekkaruk, gyorsírókörüük. Aki az ifjak közül iskolai tanulmányain kívül is művelni akarta magát, az ott megtalálta a vezetést. Az idősebbek tanították a fiatalabbakat, teljesen ingyen.

Munkás, derék magyar szellem hatotta át a Deák-kuti vármegyét és nem egy ifju köszönhette, ha ember lett belőle, mert ott tanulta meg a becsületes törekvést és a lelkesedést a nemzet ügyéért.

Ezenkívül a Deák-kuti vármegyének pompás külső formái is gyönyörködtették az ifjuságot. **Egész megyei szervezete volt. A főispánja**, akit a legöregebb diákok közül választottak, nagy tekintély volt az iskolában. Rendesen szép növésű, tekintélyes megjelenésű ifjut választottak meg, akinek ezenkívül jó szónoknak is kellett lennie, hiszen a vármegye ünnepein neki kellett szónokolnia. Mellette volt az **alispán és főjegyző**, meg a **vármegye egyéb tisztviselői**.

A legkisebb diákokból kerültek ki a **hajduk**, akik a vármegyét szolgálták, a tisztviselők rendeleteinek engedelmeskedtek és főleg a Deák-kut rendben tartásánál vezették a munkálatokat. Kivonulásokkor magyarruhában, karddal jártak a fő-

ispán és megye főtisztviselői mellett. Persze magyarába öltöztek ilyenkor a főtisztviselők is és különösen a főispánnak kellett kitennie magát, hogy diszmagyar ruháját megemlegessék a soproni polgárok.

A **Deák-kuti vármegye legnagyobb ünnepe évente a deák-kuti majális volt**. Erre készültek már heteken keresztül. Most persze még szebben kitisztogatták a forrás vidékét a hajduk. Lombokból kapukat emeltek a bejáratok fölé. Padokat, asztalokat készítettek a közönség számára, külön dobogója volt a cigánynak, ahonnan a talpalávalót húzta.

Mindenről előre gondoskodtak. Meghívták az iskola tanárait, a város és az egyház előkelőségeit, no meg a leányos családokat, mert a fiatal legénykék szeme akkor is megakadt a csinos leányokon.

Elérkezett a nagy nap. Korán reggel megzendült a zene és sietve gyülekeztek a diákok a zene köré. A hajduk tartották fent a rendet a gyülekezők között, de megjöttek a szolgabírák is, majd a többi főtisztviselő, végre megérkezett ünneplő magyar ruhában a főispán és hatalmas éljenzéssel fogadták.

Igy indult meg a menet, végig a városban, ki az erdőbe, a Deák-kuthoz. Amerre végighaladtak az utcákon, a zeneszó fölébresztette az egész várost. Nem haragudtak érte. Mindenfelé kőeos leányfejek kandikáltak ki a függönyök mögül, akit megláttak, azt megjelenezték, de sietve vissza is kapta a fejét, hiszen még nem volt megfésülve. De majd délután, ha könnyű nyári ruhájában kijön a tánchoz, akkor majd megnézheti akárki!

Alig ért ki a vármegye a forráshoz, hangos lett az erdő tája. Nóta, nevetés, kergetőzés mindenfelé. Még az utolsó intézkedéseket teszik meg a hivatalosak, aztán nemsokára megkezdődik a tánc és tart bele az éjszakába.

Ezek a szép idők és szép szokások eltűntek. Amikor az 1867-iki kiegyezés után csendesebb idők jöttek, nem kellett már féltetni a magyar szabadságot. A Deák-kuti vármegye jelentősége is megfogyott. A szép intézmény lassankint bomladozni kezdett, végre teljesen feloszlott.

Most a Deák-kut tájékát újra rendezte a kegyelet és a soproni liceum diákjai odajárnak ki, mikor letették az érettségi vizsgálatot, hogy elbueszazzanak egymástól, mielőtt kimennek az életbe.

Körmives Kelemen.

A HA...

A kez...
hi...
elg...
nyen, komoly...
"Aki belé...
mondotta az...
rendőrpánc...
vesz arra, he...
"A mai...
eredményt a...
zája elcsor...
a legutóbbi...
foglaltunk...
mint fele...
volt, amely...
számra esik...
tudja."

"Ami a...
egyreszről...
csomók, más...
társak, mint...
boszorkányos...
hogy hamar...
akinek vege...
lye sincsen."

"Az Egye...
kártyagyár...
gyárt. És ez...
is olyan f...
különbözőre."

"Az Átlag...
kal dolgozni...
nek. Azonba...
játékos már...
neki kifogás...

"Az is le...
gy mondju...
hogy megel...
azzal, hogy...
han a játé...
dik, azonba...
professzioná...

"Az ilyen...
boszorkányos...
kat. A mi...
röl tud, aki...
zékül. Így...
akitől ilyen...
hétézer doll...
szerencse, h...
esetben, me...
játékosokat..."

Az illető...
rengeteg...
szerien var...
tudomással...
hogy mi fo...
örzemek...
ledni, azon...
teremben...
zonnyitók...
városban, a...

AVT37

HAMIS KÁRTYÁSOK FOGÁSAI

Hogyan fosztogatják ki az áldozatot a különböző játékhelyeken. A "töltött kockák" játéka. A kártya hamisjátékosai miféle eszközökkel dolgoznak

A HAMISJÁTÉKOSOKRÓL szól az ének. A hamisjátékosokról, akik immár emberemlékezet óta szedik az áldozataikat a könnyűhívők sorából és akik még mindig találnak elegendő számú áldozatot arra, hogy könnyen, komoly munka nélkül megélhessenek.

"Aki belép egy professzionális játékbárlangba", — mondotta az egyik legnagyobb középnyugati város rendőrpáncsnoka, legalább ötven százalék kockázatot vesz arra, hogy minden centjéből kifosztják."

"A mai hazárdjátékos", — folytatta, — "gyors eredményt akar és éppen ezért a kockajátékot favorizálja elsősorban. Eppen ez a magyarázata annak, hogy a legutóbbi "raid" alkalmával rengeteg játékosokat foglaltunk le és koboztunk el és ezeknek jóval több, mint fele hamisított, ugynevezett "töltött" kocka volt, amelynek az a tulajdonsága, hogy mindig arra a számról esik, amelyet akar az, aki a kocka tikkát tudja."

"Amit a kártyajátékokat illeti, a hamis játékosnak egyrészt rendelkezésére állnak a jelzett kártyaszámok, másrészt pedig rendelkezésére állnak a bűntársak, mint partnerek és végül rendelkezésére áll a bosszorkányos kézügyesség. Mindez elősegíti abban, hogy hamarosan kifossa pénzéből a szegény áldozatot, akinek vele szemben illetéktelenül semmi, de semmi esély sincsen."

"Az Egyesült Államokban legalább egy tucat olyan kártyagyár működik, amely jelzett kártyapaklikat gyárt. És ezt még csak nem is tagadja, hanem hirdeti is olyan lapokban, amelyek kaphatók ilyen hirdetések közlésére."

"Az átlagembernek igen nehéz a "töltött" kockákkal dolgoznia, anélkül, hogy a stikljőre rá ne jöjjenek. Azonban a professzionális hazárdjátékos és hamisjátékos már érti a módját és csaknem mindig sikerül neki kifosztani az áldozatát."

"Az is lehetséges, hogy maga a játékbárlang, hogy úgy mondjuk "tisztességes" alapon dolgozik, vagyis, hogy megelégszik a rája eső percenttal és nem törődik azzal, hogy ki nyer, avagy, hogy ki veszít. Ilyen házkban a játékot a ház által adott rendes kockákkal kezdi, azonban ez a csekélység nem akasztja meg a professzionális hazárdjátékos machinációt."

"Az ilyenek nagyszerű kézügyessége van és szinte bosszorkányosan tudja észrevétlenül kieserélni a kockákat. A mi rendőrségünk nagyon sok olyan fiatalemberrel tud, akit ilyen alapon fosztogattak ki nehéz pénzeikből. Így ott van egy fiatal bankhivatalnok esete, akitől ilyen módon hétezer dollárt nyertek el, amely hétezer dollár nem az ő, hanem a bank pénze volt. Még szerencse, hogy a pénz nagyrésze megkerült ebben az esetben, mert idejekorán fülön tudtuk csipni a hamisjátékosokat."

"Az illető városban az üzleti negyedben, a hotelekben, rengeteg ilyen játékház működik. A bejárataik nagyrészt elrejtve, úgy, hogy az, aki a dologról tudomással nem bír, elmegy mellette és nem is sejt, hogy mi folyik a falakon belül. Ezenkívül élesszemű őrszemek ügyelnek. Amint a rendőrséget látják közeledni, azonnal jelt adnak, mire benn a kártya, a kockateremben nagy hirtelenséggel tűntetik el az összes bizonyítékokat. Az egyik ilyen játékház ugyanabban a városban, az üzleti negyed szívében, oly nagy ügyes-

séggel dolgozik, hogy a rendőrség képtelen volt mindezeidig rátenni a kezét, noha tisztában van azzal, hogy a falakon belül tiltott hazárdjátékok folynak.

Van azután egy másik, nagyon elegáns játékház az illető városnak legelőkelőbb negyedében, amely játékházba mondhatni csak a milliomosok juthatnak be és hallatlanul magasban játszanak. Mint hírlík, a játék maga "tisztességesen" folyik. Legutóbb híre járt, hogy egy gazdag ember az illető városból egy hónap alatt több, mint ötvenezer dollár nyereséget vágott zsebre az illető játékhelyen.

Ebben az elegáns játékházban a hazárdjátékos minden fajtáját megtalálja a jámbor szórakozó és tetszésszerinti magas tételekben játszhatik. Azonban nagyon nehéz erre a helyre bejutni. Mint hírlík, annyira válogatott előkelő a közönség, hogy a játékház maga a veszteségekért a vesztes személyes csekkjét is elfogadja, anélkül, hogy illetéktelenül egyetlen centet is elvezett volna még.

Ezen a helyen és a többi hasonló helyeken nagyon folyik természetesen az amerikaiak egyik legkedveltebb hazárdjátéka, a póker. Az alapját egy vagy két dollár. Ilyen játékokban ugynevezett "pinkapénzből" a ház részére óráként negyven dollár is összegyűl. Tessék kiszámítani, hogy milyen hamar jut az egész forgalomban levő zeibe.

pénzmenyiség magának a banknak a keze. A rendőrség által lefoglalt kártyapakliknak nagyrésze, mint mondtuk, megjelölt, ugynevezett jegyes kártya. A balekkel, az áldozattal szemben, egy ilyen "barátságos" partiban két, vagy több összeszóvethetett hamisjátékos áll, akik minden tekintetben összejátszanak, azonban a legnagyobb előnyt nekik természetesen a jelzett kártyapakli szolgáltatja.

A kártyák jelzésére különböző szisztemákat használnak, azonban leggyakoribb a jelzés a mindenkor bal felső sarokban. A hamisjátékos ilyenkor minden pillanatban tisztában van azzal, hogy az áldozatának kezében milyen kártyák vannak és tisztában van azzal is, hogy miféle kártya van a pakli tetején, amelyet most neki kapnia kell. Ez alapon azután mindig meg tudja egész biztosra csinálni a maga számításait.

"Aki egyszer balek, AZ MINDIG balek", — mondják a hamisjátékosok birodalmában. Az áldozat csaknem mindig visszajön, ha ismét kisse telestírtva magát pénzzel, noha esetleg jól tudja, mert felvilágosították arról, hogy hamis játékosok áldozata lett. Visszajön, azzal a határozott szándékkal, hogy minden egyes mozzanatra, minden egyes mozdulásra vigyáz és hogy a csaló-

bandát leleplezi. Azonban nem számít azzal, hogy a hamisjátékosok ügyessége és trükkje kifogyhatatlan. Vele szemben most már nem az a trükköt alkalmazza, amit első esetben alkalmaztak, hanem egy másikat, amiről az áldozatnak fogalma sem lehet.

Mert igen sokféle trükkje van ennek az üzletnek. Egyik jobb és biztosabb, mint a másik. Egy öreg gambler vagy egy óra hosszág magyarázta ezeket a trükköket az egyik laptudósítónak, anélkül, hogy még csak a felét is fel tudta volna sorolni az alatt az idő alatt.

Bebizonyította a laptudósítónak, hogy keverés közben, világos nappal, a szemé előtt ki tud kapni két "aszt" a pakliból és azt a balkezeében észrevétlenül tartani, hogy azután, ha neki rá szüksége van, felhasználhassa. Ugyanezt este, villanyfény mellett, természetesen még nagyobb sikerrel tudja végrehajtani.

Bebizonyította, hogy egy kártyát, vagy többet is, képes a pakli aljáról osztani, anélkül, hogy azt észrevessék. Ott a helyszínen mindjárt őt, vagy azt esetben az alsó kártyát osztotta ki önmagának és mindjárt meg is nevezte, hogy melyik lesz az a kártya, anélkül, hogy a trükköt bárki is észrevette volna. Ez azt mondotta, hogy ez a legegyszerűbb, legkönnyebb trükkje a hamisjátékos kodexnek. Alkalma pedig bőven van arra, hogy egy-egy pillantást vessen az alsó kártyára. Ha pedig nem lenne, az sem baj. Ez esetben a rendkívül kifejtett tapintó érzéke jön segítségére, amelyivel azután egyetlen tapintásra meg tudja állapítani azt, hogy micsoda kártya van a pakli fenekén.

Bemutatta azt, hogy hogyan lehet ügyesen osztani. Nehányzor végigosztotta a társaságnak. Mindig meg tudta mondani azt, hogy kinek milyen lapja van és mindig képes volt úgy vinni a dolgot, hogy neki legyen a nyerő kártyája.

Elmondotta, hogy azzal sem törődik, ha az áldozat megemeli a kártyát, avagy újra keveri. Egyetlen kézbillentés elegendő, hogy tájékozza magát és a szerint eszelekedjék. Mindezenelőtt úgy tudja a kártyát valahogyan elhelyezni, hogy az áldozat önkénytelenül is ott emeli meg, ahol azt ő akarja.

Megjegyzendő még, hogy a hamisjátékosnak nincsen is szüksége arra, hogy állandóan ezekhez az eszközök-höz folyamodjék. Elegendő, ha akkor folyamodik, ezek valamelyikéhez, amikor a balszerencse ildózi. Ilyképen azután mindig sikerül neki "megjavítani" az időleges balszerencsét.

Azonban egy feltétlenül bizonyos és pedig az, hogy végeredményében az áldozat veszít és hogy végeredményében a pénz a hamisjátékos zsebeiben lesz.

lett. Persze ma-
sztviselők is és
kitennie magá-
negemlegessék a

agyobb ünnepe
Erre készültek
persze még szeb-
lékét a hajduk.
bejáratok fölé.
a közönség szá-
ányának, ahonnan

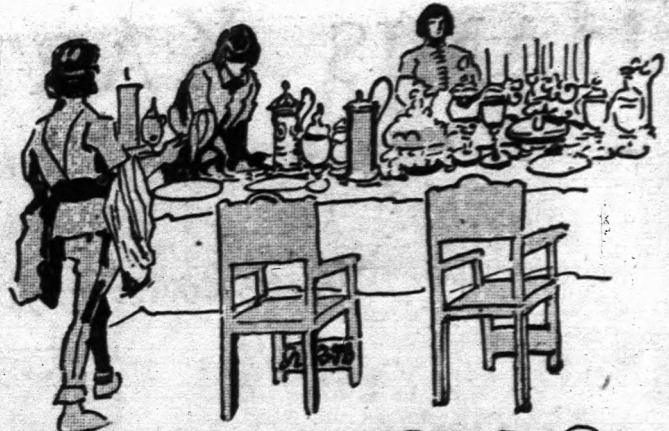
Meghívták az
egyház előkelősé-
at, mert a fiatal
kor is megakadt

nap. Korán reg-
zene és sietve
ok a zene köré.
főnt a rendet a
de megjötték a
l a többi főtiszt-
érkezett ünnepő
főispán és hatal-
adták.

a menet, végig a
e, a Deák-kuthoz.
ak az utcákon, a
tte az egész vá-
lak érte. Minden-
k kandikáltak ki
akit megláttak,
de sietve vissza is
en még nem volt
ajd délután, ha
ában kijön a tánc-
egnézheti akárki!
armegye a forrás-
erdő tája. Nóta,
mindenfélé. Még
k meg a hivatalo-
zódik a tánc és

szokások eltűntek.
után esendesebb
felteni a magyar
vármegye jelentő-
intézmény lassan-
re teljesen felosz-

ra rendezte a ke-
kjai odajárnak ki,
szgálatot, hogy el-
ött kimennek az
műves Kelemen.

HÁROM a TÁNC!

A "Vasárnap" számára,
irta: Radványi Kálmán

IGEN szeretem az éjszaka titokzatos esendjét. Helykor életrekelnek az elvarázsolt butorok, a polcon gubbasztó okos könyvek és megnyílik előttem a hallgatag mult kapuja.

Ma este leeresztettem a rolót, meggyújtottam az asztalomon a szüfényű, zöldernyős lámpát s kizártam a szobából a goromba jelent. Az asztalomon lapuló régi könyvek rideg merevsége fölengedett s halkán muzsikálni kezdett a lelkük. S az én lelkem visszamuzsikált nekik:

— Ma este kegyelmeddel akarok lenni, Apor Péter főkirálybíró uram. A mostani időknék szomorú állapotja igen keszret engem, hogy kegyelmednél keressek vigasztalást. Most is más módi van, mint mikor kegyelmed a multját, fáját, rokonait megtagadó magyarok fölött megsuhogtatta ostarát. Most is idegen erkölcsök rabszolgái vagyunk. Báresak a kegyelmed lelke tüzes korbácesés változna és végigsujtaná alvó szívünket s föllángoltatná petyhüdt vérünket a saját fajunk szeretetére!

Egyszerre szobám falai szétmállanak és feltűnik előttem az alsó-torjai udvarház cimerez kapuja. A tornácra maga az ősz házigazda áll és rám mosolyog:

— Jöjjen uramocém, szívesen látom. Ma van éppen kis unokámnak a lakodalma s várom a násznépet. S csakugyan, az udvarház tele van sürgölődő szolgálkakkal. Az udvaron mozsarak állanak, az udvar végében hatalmas asztalok terpeszkednek: itt fognak enni a szolgálkák. A konyhából előterjeng a párolgó, sitergő ételek illata. A főkonyhamester személt tart s meglegedetten nézi a magyar konyha mesterműveit: van ott tormával díszítőláb, káposzta tehénhussal, ludhussal, polyéka (leves), kukrejt (mártás), rizskása, murek, pörkölt ló, hűvelyes borsó; van ott lud törött lével, tyuk sültve foghagymával, ecettel, szalonnával; van ott berbéchus spékkel, vagy tárkonyal vagy ecettel, veres hagymával s tésztával vagy disznóhús kaszálással, nyulussal feketé lével. A hatalmas tepsiakból már kiszédtek a lepényt, kalácsot, bélest és előkészítették az olvasztott hájban forralt fánkot. A pincemester hosszú pálcával irányítja a borhordó szolgálkát.

Apor Péter uram a keblére ölel:
— Érezze magát otthon minálunk; öcsémuram! Hirtelen fölszállt az udvaron föllállított vendégváró mozsarak s a szétárt kapun befordul a násznép nagy muzsikaszóval. Akik hinton vagy lóháton jöttek, a palota előtt leszállanak.

Apor Péter uram elébük megy s fogadja őket. Elöl jön a násznagy, utána a vőlegény, azután nagyobb kísérettel a vőfély. Ezt követi a nyoszolyósnagy s a nyoszolyókisnagy. Kezet fognak. Kézfogás után előjön a násznagy s a menyasszony szüleit: az örömatyát és az örömatyát, egész házat, vendégeit szép beszéddel köszönti:

— Emlékezzenek kegyelmeitek, hogy leányukat ide igérték, azért 5t tisztességgel kérjük.

Bevonulnak a palotába, ahol a nagy szögletes tölgyfaasztalok roskadoznak a családi kincesektől. Ki van ide rakva mind az, amit az Apor család hosszú időn át összegyűjtött: ezüst gyertyatartók, ezüst sötartók, arany és ezüst födeles kupák, arany és ezüst mosdókorsók és moslomedencék, azonkívül segesvári viaszos kupák, velencei kristályporharak.

Muzsikaszó mellett hordják föl az ételt. A pap föláll, vele a vendégek is és elmondják az asztali áldást. A főgazda pedig fölül pálcával a kezében fölül jár és megkezdi a szakadatlan kínálgatást. Időnkint nagy ezüst serlegben bort hozat s felkösönti a násznagyot, a vőlegényt s a menyasszonyt.

A tágas udvaron ezalatt a szolgálk esznek és isznak. A kert végén ökröt sütnék, a bor csatornán kádakba folyik s a friss kenyér tekőszáma áll készen. A szolgálkát gazdáik szerint értékelik.

Egyszerre mozgolódni kezd a társaság. A virágos bársonyból, a fehér selyemből készült palástok, a megzemezt kacamajkák, a nyaktakaró fátlyak, a gyöngyök, drágakövek szédítő pompája elkábit.

Kék dolmányos szolgálk jönnek be s kihordják az asztalokat.

A főgazda pedig szép ceremóniával s térdhajtásokkal táncot kezd osztani.

Apor Péter uram szeme fölécsillan és odakiált neki:

— Három a tánc!

A vőlegény és a menyasszony muzsikuskai: a hegedűsök, dudások, furulyások s a cimbalmos fölálva muzsikálnak.

Odafordulok a vendéglátó gardámhoz:

— Főkirálybíró uram palotáján nem hódított a német divat, az új módi. Ugy gondolom, szép magyar táncokat fogok látni.

— Itt bizony nem kecskemódon ugrándoznak, mint a németek. A magyar táncot halkán, lassan járják, így illik ez a magyar ember természetéhez.

Az első táncot járják a násznagy a nyoszolyósnaggyal, a vőlegény a menyasszonnyal, a vőfély a nyoszolyókisnaggyal. Mikor ezek hármat táncolnak, akkor következik az örömatya tánc a örömatyával. Azután rendbe táncolnak a többiek.

— Bátyámuram, most miféle táncot járnak!

— Ez az egeres tánc. Ha akarja öcsémuram, elmondom, milyen.

— Hogyne akarnám! En láttam vansteppet, tustepet, tangót, bostont, négyest, csárdást, de a kegyelmeitek táncait nem ismerem.

— Az egeres tánc ilyen: egysorjában áll kilenc férfi, kivált ifju legény, velük szemben ugyancsak kilenc leány olyan távolságban, hogy körtük egy pár táncoló tágasaa eljárhát. Az egyik legény elviszi az egyik leányt s kétszer táncban megkerüli a sorban állókat, aztán eleresztik egymás kezét s külön táncolnak a két sor között. Akkor elkiáltják a többiek: Macska, fogd meg az egeret! Ha a leány ügyes, elfárasztja a legényt, aki a két soron kívül-belül kergeti a leányt. Csak szépen és gyöngyöden szabad őt megfognia, nem pedig erővel. Mikor aztán megfogja, még kétszer-háromszor végigtáncolják a sort s helyükre állanak. Azután mások kezdik a táncot.

Igen szépnék itélem a gyertyás táncot, amelyet most kezdenek a másik teremben. Két ifju legény égő gyertyát vesz a kezébe s így táncolnak jól vigyázván, hogy egymásnak a haját vagy kötőjét meg ne gyútsák, mikor megforgatják egymást. Aztán oda mennek, ahol a leányok ülnek s mindkét legény kezét fogva (másik kezükben a gyertyával) hasonlóképpen táncolnak, azután a férfiakhoz menve, térdelhajtvá, két férfinak adják a gyertyákat. S ezt így folytatják tovább.

— Hát a süveges tánc milyen? Hallottam, hogy szeretik az erdélyiek.

— A legény egy szép süveget magásra tart s egykettőt táncolva fordul, azután táncba visz egy leányt. A magasba tartott süveggel a leányt addig csalogtatja, míg az elkapja a süveget. Aztán a lány még néhányat fordul s táncba hiv egy legényt és csalogtatja őt a süveggel, míg a legény a süveget el nem veszi tőle. Ezt így folytatják tovább. Ennél szebbnek itélem a lengyel változót, melyben hol a férfi hagyja el a leányt, hol a leány a legényt. Hármat fordulnak egymással, magukban is hármat fordulnak s úgy választ a legény magának leányt vagy a leány a legényt. — Igen szép még a lapockás tánc.

A menyasszonyt bevezetik egy külön szobába s átöltöztetik. Haját a fonadékból kifonják, a hátára eresztik s gyönyörű pántlikával díszítik. Fehér ruhájához nagyon jól illik a fejét átfonó virágkoszorú.

Nemokára megjelenik a menyasszony így átöltözve, a hegedűsök pedig huzni kezdik a menyasszonyt táncot. A menyasszonyt kézbe kapja a násznagy, kettőt-háromat fordul vele és kézenfogva apjához és anyjához vezet, hogy elbucsuatassa tőlük. A menyasszony térdre esik előttük, kezüket csókolja s azok viszont megcsókolják őt. A násznagy pedig ékes beszédben köszöni meg a szülőknek, hogy a leányt fölnevették és tisztességgel férjhez adták.

A násznagy kezéből a vőfély veszi át a táncra, a menyasszonyt. Hirtelen megjelenik hat gyönyörűen öltözött fáklyás legény s a vőlegény szobájába vezetik a vőfélyt a menyasszonnyal. A vőfély szép beszéddel mond s átadja a menyasszonyt, aztán kivonja a kardját s a menyasszony fejéről lemetezi vele a koszort.

Aztán eltávoznak vissza a lakodalmas terembe. Itt a vőfély a koszort kardjával négyfelé vágja jelentvén, hogy rége van a menyasszony leányaságának.

Ebben a pillanatban megszólalnak az udvaron a tarackok és mozsarak...

Mintha hallanám a mozsarak dobbanó hangját és a lakodalmas nép vigalmát. A lámpaerő a könyvekkel telelakott asztalra szökíti a fényt s a szoba falait elnyeli a félhomály. Semem rámered Apor Péter könyvére, amelynek ódon zamata mondatai mögül nagyon messziről, több mint kétszázestendő mélységből rám mosolyog az alsó-torjai udvarház...

— Emlékezzél meg, — nyomond — hogy a koszort, szüzesség jegyét karddal veszik le. Ugy viseld magad a szent házasságban, hogy ha azt bemocskolod, kard leszen a fejedre!

VII
AS

MINDEN
szép
hogy a
hogyan
emberek
lehetne
meg egy
asszony

meg befe
sék. A fr
ja, kelet
ha jó köv
berül, hog
De azért
lélek és
emberek
szépeknek
szépek t
beszélnek

Ilyen ve
rint. Hét
felesége
szép volt,
szabad az
tára
Amig U
nek, egy
kortársai
dolgozat
fél. Prind
a szép gy
akiról mi
a festők
szok, mik
sék ist
akarták

Apellen
rebb
és Fran
nagy gyö
alakját r
Azonba
válnak
vidótták
sértette
vették m
A szép
igen roma
tetés vár

Ekkor
ledobta
csodálkoz
kimondta
miltán v
istenasz
istenek
lerombol
Egyéb
tánclem
görög kö
Holoferne
retét me
nya, aki
lát akort
néje, aki
tét idez

mindig e
a fiatal
kell azon
az időbe
cukat és
egy hog
örög és
tossan sz
még nyo
tást tud
Csak J
embervir
egy hog
hogy vo
pek volt

VILÁGSZÉP ASSZONYOK

Szépség a történelemben

MINDEN nép a maga fajtáját mondja szépnek és nem tudja elgondolni, hogy a más színű, más növésű embert hogyan lehet szépnek mondani! A vad emberek lenézik a fehér asszonyokat és betegeseknek, véznáknak látják őket, mi meg ugyan nem találjuk szépségnek az ő asszonyaikat és ez jól is van így.

Mert a vanjumi négernek például csak az olyan asszonyt mondják szépnek, aki csipőjétől a válláig egyformán vastag, a nyaka hosszú, mint a hígóé és a fülei olyan szép nagyok, mint az elefánté.

A japán asszony kitépi szemöldökét, a fehér asszony meg befesti, hogy még feketébbnek lássék.

A franciának a karcsú nő az ideális, keleten meg ugyancsak a fiatal leány, ha jó kövér, meg is hizlalják őket emberül, hogy tessenek a férfi szemeknek.

De azért, hogy ilyen különbözők az ideális és még egy időben, egy helyen élő emberek is különböző néket tartanak szépségnek, voltak nők, akiket mindenki szépségnek tartott és szépségükről esődákat beszéltek még a késő nemzedékek is.

Ilyen volt a görögöké is a monda szerint Heléna, Menelaosz spárta király felesége, aki a hagyomány szerint olyan szép volt, hogy fényt nélkül nem volt szabad az utcára mennie, mert esodálásra ösztönözték az emberek.

Amíg Heléna még csak a mondák beszéltek, egy másik szépségéről már a kortársai is érdekes dolgokat jegyeztek föl.

Prinés német király a szép görög leányt, akiről mintát vettek a festők és szobrászok, mikor a szépség istennaszonyát akarták ábrázolni.

Apollón, a legihesebb görög festő és Praxiteles, a nagy görög szobrász, Vénusz istennaszony alakját róla mintázták.

Azonban melyik szép asszonyt ne volna irigyelni? Így neki is voltak. Beváldták a törvényszék előtt, hogy megsértette az isteneket, mert az ő alakját vették mintának a festők és szobrászok.

A szép Priné a bírák elé került és már igen rosszul állt a dolga, mert halálbüntetés várt rá.

Ekkor Priné, amint ott állt bírói előtt, ledobta magáról köntösét. A törvényszék esodálkozva nézett a gyönyörű alakra és kimondta, hogy valóban olyan szép, hogy méltán vehettek róla mintát a szépség istennaszonyához. Ilyen szépséget csak az istenek adhatnak és ezt az embernek lerombolni nem szabad.

Egyéb szép asszonyokról is tud a történelem. Igen szép volt Szaffé, a híres görög költőné, Judith, a zsidó hősnő, aki Holofarnest ejtette törbe és ezzel nemzetét mentette meg. Salome, Heródes leánya, aki táncával Keresztelő János halálát okozta és Kleopátra, Egyiptom királynője, aki Antóniusz római hadvezér vesztét idézte elő.

Az utabb időknek talán legszebb asszonya a francia Ninon de Lenclos volt. Azt írják róla, hogy mikor 30 éves volt, beleszeretett Savigny lovagnak, mikor 50 éves lett, ennek a lovagnak fia szeretett bele és mikor 76 éves volt, a lovagnak unokája szeretett bele halálosan. 80 éves korában még mindig olyan hatással volt szépsége, hogy a fiatal Gódy abbé beleszeretett. Még kell azonban ehhez jegyezni, hogy ebben az időben a nők erősen festették az arcukat és rixszporral hintették be hajukat, úgy hogy alig lehetett különbözni tenni öreg és fiatal között. De mégis csodálattal szólnak szépségük mellett annak lennie, aki még nyolcvan éves korában is ilyen hatást tudott gyakorolni.

Csak az a szomorú, hogy ezek a szép emberrigók is elhervadtak és eltűntek, úgy hogy ma csak a hírből tudjuk, hogy voltak valaha és hogy milyen szépek voltak.

ÉLTÜNK-E MIELŐTT MEGSZÜLETTÜNK VOLNA

A HALÁL után való feltámadás hite sok-sok évezred óta él az emberiségben. Később svájci tudós több mint százszor esztendőre airt talált, melyben az ifjú halott mellett edények és élelmi szerek is voltak elhelyezve, ezek a dolgok azt bizonyítják, hogy már akkor is hitték a síron túl való életben, mert különben nem látták volna el a halottat edényekkel és enivalóval.

A síron túl való élet hite tehát nagyon régi. Az emberek nem tudtak belenyugodni abba a látásba, hogy a halál egyszerűen véget vet mindennek. Az élet folytatásáról tehát meg voltak győződve. De hogy a mi életünk előtt is éltünk-e már egyszer, ez a kérdés kevésbé foglalkoztatta az embereket.

Egyes tudós bölcselők tanították, hogy a lélek örökkévaló és a test mulandó. Azért ha a test megöregszik, összeomlik.

A lélek kiszáll belőle és beköltözik új fiatal testbe, olyanba, aki akkor születik. Vagy azt is megteheti a lélek, hogy egy ideig test nélkül él tovább és csak időnként jön föl megint testi alakot. Azért tehát ez a mi lelkünk, ami most bennünk él, már azelőtt már emberben, más időkben is élt.

Vallás is van, amely ezt a lélekvándorlást tanítja. Buddha vallása ez, melynek sok millió hívője van. E hit szerint a lélek nemcsak emberekbe öltözik tovább, hanem állatokba is. Azért tisztelik a buddhisták annyira az állatokat, hogy soha egyet meg nem ölnének, nem bánatának, mert hátha valamelyik őseik leike lakik benne.

Legújban a tudomány is kezd foglalkozni ezzel a kérdéssel. Aból indulnak ki a tudósok, hogy az ember néha olyan vidékekről, olyan dolgokról álmodik, amikre ébren létekor nem emlékszik, mert sohasem látta őket.

Azt mondják erre az illető tudósok, hogy ezek az álmok úgy keletkeznek, hogy a lélek visszamelegszik egy előbbi életére és úgy jutnak eszébe azok a vidékek és dolgok, amiket mostani életében nem látott ugyan, de látott azelőtt, egy másik életében.

Egy francia nő a helységben levő régi várba álmodja magát sokszor. Ez a vár már századok óta romokban hever, de álmaiban a nő a régi, teljesen ép várban jár, régi viszonyok között él. Egy délméterszági nő egy várról álmodott többször, amit aztán később, utazgatás közben meg is látott, úgy hogy ráismert. Álmaiban mindig kívülről és alulról látta a várat. Ezt a tudósok úgy magyarázzák, hogy a nő az emlékeket örökölte ösztönül, így került bele álmaiba.

Ezerint tehát az ilyen régi idők feltámasztó álmok nem volna mások, mint örökségek, amiket az ösöktől ép úgy megkaphatunk, mint a tehetségeket és a betegségeket. De ez ellen szól egy másik eset. Volt egy nő, aki azt álmodta többször, hogy királynő van. A megkérdezők pedig rendszeresen halálra végződtek. A királynő valóban született utána tehát nem valószínű, hogy a nőnek gyermekkel született volna, aki esetleg az emlékeket örökölte, tehát így nem is szállhatott az emlékekre nemzedékről nemzedékre.

Egészem határozott feleletet akar adni ezekre a kérdésekre Albert de Rochas tudós most megjelent könyvében, amelynek ez a címe: Az egymás után következő életek.

Hipnotizált médiumokkal végezte kísérleteit. Amikor álomba merült a médium, kérdéseket kezdte feltenni régi életükre, azt amit mostani életük előtt éltek és esodálatos feleleteket kapott. Így szólt a médiumhoz: Most harminc éves, mit csinál? A médium felel rá: Tovább kérde: Most husz éves, mit csinál? A médium beleéli magát abba, hogy husz éves és elmondja, hogy mit csinált husz éves korában. A tudós kérdéseivel mindig jobban visszamegy a múltba. Megkérde tőle, hogy mit csinált most tíz, most öt, most egy éves korában. Aztán megkérde tőle, hogy azelőtt mi volt. A médium azt felelte rá: Nem volt testem. Hát azelőtt? A médium azt felelte: 42 éves vagyok. Mit csinált? Meg akarom bosszulni magamat, volt a felelet. Mi történt tovább? Kérdezte a tudós. A médium kétségbeesett szenvedő arccal felelte: Törbe esaltam, megöltem, most szenvedek nagyon szenvedek.

Igy vezetett vissza a tudós a médiumokat előbbi életükbe. Egyik médiumát többször megfogta életébe vitte vissza. Az arca látszott a szenvedés. A tudós megkérdezte tőle, hogy szenved-e. Igen, felelte a médium, a dárda-szúrás fáj nagyon. Hol kapta? Kérdezte a tudós. Margironanál 1515-ben felelte a médium. Kinek a pártján volt? Kérdezték tőle. Ferencé! Ki az a Ferenc? Atyának, mesternek, Istesem, Franciaország király! A médium nő volt, de előbbi életében férfi volt és kérte, hogy vegyék le róla az elesett lovát. Három nap és három éjjel harcolt a svájciakkal, nagyon kimerült és megbesült. Mindent régi francia nyelven mondta el.

A tudós francia 18 ilyen médium előbbi életeiről számolt be. Minden esetre elég esodálatos dolgok ezek, de a tudományokkal meg sokat és komolyan kell foglalkozni ezzel a kérdéssel, mielőtt érdemlegesen lehetne róla beszélni.

HA A BIRÓ ALSZIK

Furcsa jögeset

Egy híres törvényszéki bíró egyszer egy társaságba volt hírvetve, ahol egy afrikai utazó tartott előadást halandjairól.

A hallgató község elhelyezkedett a kényelmes puha székekben, a lámpa gyönyörű fényben volt, a terem szép és tiszta volt, a hallgatók is érdekes emberek voltak.

Azonban a bíró egész nap sokat dolgozott. Kimerítő tárgyalások voltak. Úgy, hogy mikor a kényelmes puha székekbe leült, a csodálatos hallgató, egy darabig az utazó előadást, de aztán szeszükkel kezdett a fáradtságtól, végre gússzan elaludt.

Az utazó elbeszélés pedig mindig érdekesebb lett. Majd tréfiás jeleneteket kezdett elmondani.

A vad népek sok furcsa szokását beszélt el, különös öltözködéseket, ételüket, — habonban szertartásukat. — Ezen a tréfiás részeket nem nézett a hallgató.

Mikor a kússóság bele jött a nevetésbe, az utazó mindig furcsább dolgokról mesélt, végre hangosan kezdett mindenki az egész teremben.

Ezre a hangos nevetés felébresztette a bírót a bíró. Az első pillanathban azonban nem tudott kitalálni, hogy hol van. Csak a terem láta, meg a nevetést hallotta és bizonyosan ráismert a nevetésre.

Figyelmeztetem a hallgatóságot, hogy minden tetés az emlékeztető tartózkodjék, mert ha ez lemmeltem előfordul, a terem kiürítettém!

Elsőre esodálkozva nézett rá a hallgatóság, de mikor látták álmos arcot, azonban tiszták, hogyan áll a dolga, hogy aludt és most azt hiszi, hogy törvényszéki tárgyaló teremben van.

Ezre aztán még jobban kitért a nevetés és a teljesen felébresztett bíró most már volt nevetett.

ÉLETMENTŐ MINT ZENESZERZŐ

HAYDN, a híres zeneszerző Londonban játszott egy alkalommal és a hangverseny kiválóan sikerült mind közönségtől akarta látni a híres embert. Elragadták hát a helyüket és a hangverseny dobogója körül tolongott az egész hallgatóság.

Ekkor egyszerre a terem közepén felakasztott hatalmas csillár lezuhant a mennyezetről és darabokra törte az alatta elhelyezett székeket.

Nagyon súlyos volt a csillár és ha alatta ülték volna, azokat aligha agyon nem ültette volna. Amilyen széles terjedelmű volt, jóformán husz-harminc ember vesztette volna ott az életét.

Nagy ijedelem támadt a teremben, az emberek megdöbbenve néztek a romokra és akiknek ott volt a helyük, elgondolták, hogy mi történt volna, ha a csillár rájuk esik.

CSAK \$3.00

20 darab válogatott regény a legjobb íróktól bárhol bármentre. Csak 4 hétig tart a rendkívül ajánlat. Meg nem felel esetén a pénzt visszavadjuk, vagy a könyveket kicseréljük.

Nagy választék imakönyvekben, magyar-német levelezőkben és más társakban.

Zongora- és hegedű-kották. ÓHAZAI KÖNYVEK, NAPI ÉS HETI LAPOK TERJESZTŐ VALLALATA. 1645-2nd AVENUE, NEW YORK CITY, N. Y.

ÖRÖM

ha az óhazaiak hírt hallanak amerikai rokonaitól, de

KÉTSZERES ÖRÖM,

ha az amerikai rokonok pénzsegítést is küldenek.

AZ AMERICAN UNION BANK LEGGYÖRSEBBEN UTALJA AT A PÉNYT MAGYARORSZÁG BARMELY RÉSZÉRE. KÖZJEGYZŐI ÜGYEK pontos és lelkiismeretes elintézése.

HAJÓJEGYEK a legjobb vonalakra eredeti áron.

FELVILÁGOSÍTÁST ÉS TANÁCSOT INGYEN ADUNK.

AMERICAN UNION BANK

Németh János, elnök.

Főszékhely: 10 East 22nd Street, a Bankpalotában.

Fiók: 1597 Second Avenue, corner 33rd Street, NEW YORK.

MANUFACTURERS PATENT CO. INC. 520 YIPPEE AVE., NEW YORK CITY. Magyarországi szedőre hasznos tudósítások a híres könyvekkel és az érdekes és új példányt teljesen INGYEN küldünk címzettre.

UJ ÉSZMEK TALÁLÁSOK

ISMÉT KAPHATÓK FRÁTERNÓTÁK

a sokáig szűrt alatt volt szobnól-szobnó zongorára és énekre (vagy hegedűre)

1. A fonóba szól a nótá... 50c
2. Isten veled kis angyalom... 50c
3. A világon az az árva... 50c
4. Nem siratnak már én téged... 50c
5. Szigetke volt, amikor én születtem... 50c
6. Nem tud senki semmit róla... 50c
7. Azt beszélték a faluba... 50c
8. Nem mondom meg neked soha... 50c
9. Szűz asszony gyertyát... 50c
10. Ósi róza, fehér ósi róza... 50c
11. Ósi róza, fehér ósi róza... 50c
12. Várak, várak, karom reszket... 50c
13. Megölték egy legény magát... 50c
14. Korán reggel haragos a lilom... 50c
15. Megjött már a feccukemádár... 50c
16. Hűlő csillag... 50c
17. Mit szűz a fehér árká... 50c
18. Teie van a város akácavirággal... 50c

Bármelyik öt dal egyszerre rendelve \$2.00. — Bármelyik tíz dal egyszerre rendelve \$3.50. — Mind a tízszegő dal egyszerre rendelve \$6.00.

Beműködésük kérjük Money Orderben az írást és 25 cent portót mellékelni, mivel a posta kottát utánvétel nem szállít. Mi postafordultával ajánlott csomagban küldjük a rendel hangjegyeket.

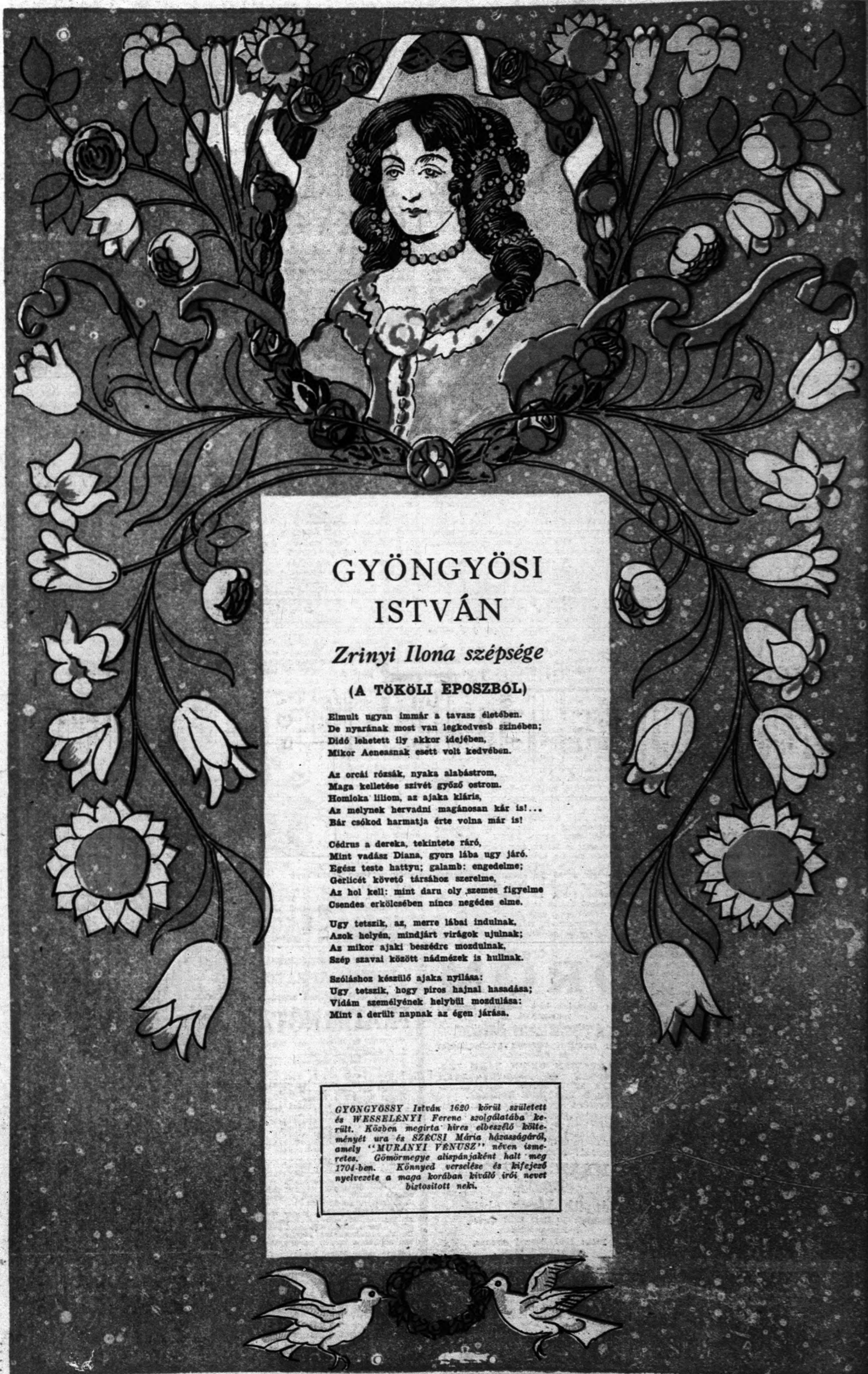
Kérje teljes kotta, hangzó (roll) lemez és hangjegyeket.

BARD FERENC ÉS FIA

személtársaságunk amerikai fiókja

KEREKES BROS.

Amerika legnagyobb könyv- és személtársaságoké 208 EAST 86th STREET, NEW YORK CITY.

GYÖNGYÖSI ISTVÁN

Zrinyi Ilona szépsége

(A TÖKÖLI EPOSZBÓL)

Elmúlt ugyan immár a tavasz életében,
De nyarának most van legkedvesb színében;
Dídd lehetett ily akkor idejében,
Mikor Aeneasnak esett volt kedvében.

Az orcái rózsák, nyaka alabástrom,
Maga keltetése szívét győző ostrom.
Homloka lilom, az ajaka kiírás,
Az melynek hervadni magánosan kár is!...
Bár csököd harmatja érte volna már is!

Cédrus a dereka, tekintete ráró,
Mint vadász Diana, gyors lába ugy járó.
Egész teste hattyu; galamb: engedelme;
Gerlicét követő társához szerelme,
Az hol kell: mint daru oly szemes figyelme
Csendes erkölcsében nincs negédes elme.

Ugy tetszik, az, merre lábai indulnak,
Azok helyén, mindjárt virágok ujulnak;
Az mikor ajaki beszédre mozdulnak,
Szép szavai között nádmézek is hullnak.

Szóához készülő ajaka nyílása:
Ugy tetszik, hogy piros hajnal hasadása;
Vidám személyének helyből mozdulása:
Mint a derült napnak az égen járása.

GYÖNGYÖSSY István 1620 körül született és WESSELENYI Ferenc szolgálatába került. Közben megírta híres elbeszélő költeményét ura és SZÉCSI Mária házasságáról, amely "MURÁNYI VENUSZ" néven ismeretes. Gömörmegye alispánjaként halt meg 1704-ben. Könnyed verselése és kifejező nyelvezete a maga korában kiváló irói nevet biztosított neki.

BONY SZÖVE NYOM

A szövetség
ban nyolc e

ÖSSZE

Dus alkohol

NEW YORK
szövetségi sz
Pennsylvania
délután nyolc
tak le, közö
Edwards ne
volt titkárát
lam jelenle
biztosát. A v
egy italtilalm
vanezer doll
vesztegetni
vényértésük

Rossz állapo
a prohibició

Hayward
ügyész a let
natosítása ut
tette, hogy a
rülmenyeiből
hogy nagyon
tilalmi törvé
Jerseyben é
niában is, an
egyéb hivata
litikai vezér
áruinak a

CSÖK KELL

Borah sze
csökkentés
kisember

NEW YORK
Az adóterh
kább érzi a
Mostanában
méreteket a
tikusok, ak
kérdésben
állást foglal
Legutóbb
konferenciá
beszédet mo
senátor,
adók eső
szükséges
adott kifeje
zelebbi ko
fog foglal
sel.

Borah
hangoztatta
nek semmi
azzal az ált
amelyet Ma
ter az adók
kapcsolatba
Kijelenté
mal nem
részletébe
landó arra
kozni, hog
lehetne es
terheket, e
desének ad
utat és mó
az adóterv
s ismételter
ebben az
kát vár
gresszustól

Olyan ad
tenünk —
zött — a
enyhítsünk
amelyeknek
kisember
Smoot s
ebben a k
Borah —
adók leszá
lehet olyan
ni, amely
ugyan a k
ja, amint
értő ebben
S az ő s
be kell ve
röl teljes
azokhoz.